

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodiêre

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

X.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

è quibus minor natu, intolerabili sitis ardore vexata, cum lachymis id indicat forori, vt solet ætas puerilis. Illa verò dolens vicem eius, ducit eam ad puteum S. Audomari, qui in eius crypta est, altitudine pedum sexaginta. Sed cum restis deesset, qua hauriret aquam, puella tandiu siti cruciata, hærebat ad os putei, seque genibus volutans, suaue ducebat vel vidisse diu concupitam aquam. Interim præceps ruit in puteum. Id cernens eius soror, magno clamore & eiulatu totum populi coetum eò pertrahit. Inquirunt omnes, quæ tantarum sit causa lachrymarum. Respondet illa: Huc ego accessi cum sorore mea & matre. At soror siti æstuans, malecauta in medias labitur aquas, & nunc sitibunda mortem bibit sub aquis. Tractant inter se omnes, quæ possint ratione cadauer extrahere è puteo, & mandare sepulturæ. Immittitur restis, eaque puer illigatur, qui è profundo educat puellam, & puteum à cadaueris futura putredine seruet, quem beati Audomari præclara virtus sanctificet. Sed cum fons ille morbis omnibus saluarem adferret medicinam, nullis sordibus inquinari potuit. Denique inuenta est puella viua instar anseris natæ super aquas. Eam puer secum attulit, capillis quidem eius prorsus ab aqua intactis, sed limbis vestis nonnihil madefactis. Tanto igitur miraculo conspecto, summam & sacrosanctam Trinitatem in beati Audomari meritis plebs vniuersa benedixit.

Insigni miraculo illa puella in puteum lapsa.

Hæc nos pauca ex innumeris sanctissimi Audomari miraculis & virtutibus conscripsimus, qui sanè etiam præcipuis sanctis æquiparandus videtur pietate, signis, virtutibus & meritis. Ad eius tumulum cunctis ritè venerandum omnis generis salutaris medicina exhibetur: cæcis lumen, surdis auditus, mutis loquendi facultas restituitur, nerui contracti laxantur, dæmones pelluntur, ad laudem & gloriam omnium Creatoris & Redemptoris Domini nostri Iesu Christi: cui est cum æterno patre & spiritu sancto æqualis honor & eadem gloria per immortalia secula seculorum, Amen.

Cap. 31.

Miracula ad tumulum S. Audomari.

DE SANCTIS EPISCOPIS ET MARTYRIBVS, NEMESIANO, FELICE, LVCIO, ITEM ALTE-

ro Felice, Litteo, Poliano, Victore, Iadere, Datio, &c. Epistola 77.

beati Cypriani Episcopi Carthaginensis: vel, vt alij habent, libri tertij Epistola 25.

Cyprianus Nemesiano, Felici, Lucio, alteri Felici, Litteo, Poliano, Victori, Iadere, Datio coepiscopis: itèr compresbyteris & Diaconibus, & cæteris fratribus in metallo constitutis, Martyribus Dei patris omnipotentis, & Iesu Christi Domini & Dei conseruatoris nostri, æternam salutem.

LORIA quidè vestra poscebat, beatissimi ac dilectissimi fratres, vt ad conspectum atque ad complexum vestrum venire ipse deberem, nisi me quoque ob confessionem hominis relegatum, præfiniti loci termini coërcerent. Sed quomodo possum, represento me vobis, & ad vos, etiamsi corpore & gressu venire nõ datur, dilectione tamen & spiritu venio, exprimens literis animum meum, quo in istis virtutibus & laudibus vestris lætus exulto, participè me computans vobis, etsi non passione corporis, consortio charitatis. An ego possim tacere, & vocem meam silentio premere, cum de charissimis meis tam multa & gloriosa cognoscam, quibus vos diuina dignatio honorauit: vt ex vobis pars iam martyrij sui consummatione præcesserit, meritorum suorum coronam de Domino receptura: pars adhuc in carcerum claustris, siue in metallis & vinculis demoretur, exhibens per ipsas suppliciorum moras corroborandis fratribus & armandis maiora documenta: ad meritorum titulos ampliores tormentorum tarditate proficiens, habitura tot mercedes in cælestibus præmijs, quot nunc dies numerantur in pœnis? Quæ quidem vobis, fortissimi ac beatissimi fratres, pro merito religionis ac fidei vestræ accidisse non miror, vt vos sic Dominus ad gloriarum sublimine fastigium clarificationis suæ honore prouexerit, qui semper in Ecclesia custodito fidei tenore vigiistis, conseruantes firmiter Dominica mandata, in simplicitate innocentiam, in charitate concordiam, modestiam in humilitate, dili-

to. Septembris.

S. Cyprianus exul propter Christum.

Nota qui eius mores prouehant ad martyrij gloriam, dili-

diligentiam in administratione, vigilantiam in adiuuandis laborantibus, misericordiam in fouendis pauperibus, in defendenda veritate constantiam, in disciplinae seueritate censuram.

Sancti martyres fustibus caesi.

2. Tim. 2. Damnati ad metalla.

Vincti cõpedibus.

Deut. 8.

2. Cor. 11.

Phillip. 3.

Nota de Missæ sacrificio.

Psal. 50.

Rom. 12.

Merita operum.

Psal. 115.

Ac nè aliquid ad exemplum bonorum factorum deesset in vobis, etiam nunc in confessione vocis & passione corporis fratrum mentes ad diuina martyria prouocatis, duces vos exhibendo virtutis: vt dum grex pastores suos sequitur, & quod fieri à præpositis cernit, imitatur, paribus obsequiorum meritis à Domino coronetur. Quòd autem fustibus caesi prius grauiter & afflicti, per eiusmodi pœnas initiãtis confessionis vestræ religiosa primordia, execranda nobis ista res non est. Neque enim ad fustes Christianum corpus expauit, cuius est spes omnis in ligno. Sacramentum salutis suæ Christi seruus agnouit: redemptus ligno ad vitam æternam, ligno prouectus est ad coronam. Quid verò mirum, si vasa aurea & argentea in metallum, id est, auri & argenti domicilium dati estis, nisi quòd nunc metallorum natura conuersa est, locaque, quæ aurum & argentum dare antè consueuerant, accipere coeperunt? Imposuerunt quoquè compedes pedibus vestris, & membra felicia ac Dei templa infamibus vinculis ligauerunt: quasi cum corpore ligetur & spiritus, aut aurum vestrũ ferri contagione maculetur. Dicatis Deo hominibus, & fidem suam religiosa virtute testantibus, ornamenta sunt ista, non vincula: nec Christianorũ pedes ad infamiam copulant, sed clarificant ad coronam. O pedes feliciter vincti, qui non à fabro, sed à Domino resoluuntur. O pedes feliciter vincti, qui itinere salutari ad paradysum diriguntur. O pedes in seculo ad præsens ligati, vt sint semper apud Dominum liberi. O pedes compedibus & transfuersarijs interim cunctabundi, sed celeriter ad Christum glorioso itinere cursuri. Quantum vult hic vel inuida crudelitas, vel maligna, nexibus vos suis & vinculis teneat: citò à terris & pœnis istis ad calorum regna venietis. Non fouetur in metallis lecto & culcitris corpus, sed refrigerio & solatio Christi fouetur. Humi iacent fessa laboribus viscera: sed pœna non est, cum Christo iacere. Squalent sine balneis membra, situ & sorde deformia: sed spiritaliter intus ablutur, quod foris carnaliter fordidatur. Panis illic exiguus: at nõ in solo pane viuit homo, sed in sermone Dei. Vestis argentibus deest: sed qui Christum induit, & vestitus abundanter & cultus est. Semitonis capitis capillus horrescit: sed cum sit caput viri Christus, qualecunque illud caput deceat necesse est, quod ob Domini nomen insignne est. Omnis ista deformitas, detestabilis & tetra gentilibus, quali splendore pensabitur? Secularis hæc & breuis pœna, quam clari & æterni honoris mercede mutabitur, cum secundum beati Apostoli vocem, transformauerit Dominus corpus humilitatis nostræ, conformatum corpori claritatis suæ?

Sed nec in illo, fratres dilectissimi, aliqua potest aut religionis, aut fidei iactura sentiri, quòd illic nunc sacerdotibus Dei facultas non datur offerendi & celebrandi sacrificia diuina. Celebratis, immò offertis sacrificium Deo & preciosum pariter & gloriosum, & plurimum vobis ad retributionem præmiorum cælestium profuturũ, cum scriptura diuina loquatur & dicat: Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despicit. Hoc vos sacrificium Deo offertis, hoc sacrificiũ sine intermissione die ac nocte celebratis, hostiæ facti Deo, & vosmetipsos sanctas atque immaculatas victimas exhibentes, sicut Apostolus adhortatur & dicit: Oro ergò vos fratres per misericordiam Dei, vt constituatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam, placentem Deo: nec configuremini seculo huic, sed transformamini in renouatione sensus, ad probandum quæ sit voluntas Dei bona, & placens, & perfecta. Hoc est enim, quod præcipuè Deo placeat: hoc est, in quo maioribus meritis ad promerendam voluntatem Dei, opera nostra proueniant: hoc est, quod solum Domino de beneficijs eius grandibus & salutaribus fidei ac deuotionis nostræ obsequia retribuunt, prædicante in Psalmis & contestante Spiritus sancto: Quid retribuã, inquit, Domino pro omnibus, quæ tribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Preciosa in conspectu Domini mors iustorum eius. Quis nõ libenter & promptè calicem salutis accipiat? quis non appetat gaudibundus & lætus, in quo aliquid & ipse Domino suo retribuatur? quis non preciosam in conspectu Domini mortẽ foriter & constanter excipiat, placiturus eius oculis, qui nos in congressione nominis sui desuper spectans, volentes cõprobat, adiuuat dimicantes, vincentes coronat, retributione bonitatis ac pietatis paternæ remunerans in nobis, quicquid ipse præstitit, & honorans quod ipse perfecit? Ipsius enim esse, quòd vincimus,

cimus, & quòd ad maximi certaminis palmam subactò aduersario peruenimus, declarat & docet Dominus, in Euangelio suo dicens: Cùm autem vos tradiderint, nolite cogitare quomòdò aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis, qui loquimini, sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis. & iterùm: Ponite in cordibus vestris nõ præmeditari excusare. Ego enim dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere aduersarij vestri. In quo quidem & credentium magna fiducia est, & culpa grauissima perfidorum, non credere ei, qui se opem suam daturum consentibus pollicetur: nec rursùs eundè timere, qui æternam pœnam negantibus comminatur.

Quæ vos omnia, fortissimi ac fidelissimi milites Christi, insinuâstis fratribus nostris, implentes factis, quod verbis antè docuistis, futuri maximi in regno cælorum, pollicente Domino & dicente: Qui fecerit, & sic docuerit, maximus vocabitur in regno cælorum. Deniquè exemplum vestrũ secuta multiplex plebis portio, confessa est vobiscũ pariter, & pariter coronata est: cõnexa vobis vinculo fortissimæ charitatis, & à præpositis suis nec carcere, nec metallo separata. Cuius numero nec virgines de sunt, quibus ad sexagenariũ fructum centenus accessit, quasque ad cælestẽ coronam gloria geminata prouexit. In pueris quoque virtus maior ætate, annos suos cõfessionis laude transcendit, vt martyrij vestri beatũ gregem & sexus & ætas omnis ornaret. Qui nunc vobis, dilectissimi fratres, conscientia victricis vigor? quæ sublimitas animi? quæ in sensu exultantia? qui triumphus in pectore? vnumquenque vestrũ stare ad promissum Dei præmium? de iudicij die esse securum? ambulare in metallo, captiuo quidem corpore, sed corde regnante? scire Christum secum esse præsentem, gaudentem tolerantia feruorum suorum, per vestigia & vias suas ad regna æterna gradientium? Expectatis quotidie læti profectiois vestræ salutarem diem, & iam iamque de seculo recessuri, ad martyrum munera & domicilia diuina properatis: post has mundi tenebras visuri cãdidissimam lucem, & accepturi maiorem passionibus omnibus & conflictationibus claritatem, Apostolo contestante & dicente: Non sunt condignæ Rom. 8. passiones huius temporis ad superuenturam claritatem, quæ reuelabitur in nobis. Planè quia nunc vobis in precibus efficacior sermo est, & ad impetrandum quod in pressuris petitur, facilius oratio est: Petite impensius & rogare, vt confessionẽ omnium nostrũm dignatio diuina consummet, vt de istis tenebris & laqueis mundi nos Tenebræ & laquei huius mundi. Nota. vinculo copulati, contra hæreticorum iniurias & pressuras gẽtilium simul steterimus, pariter in regnis cælestibus gaudeamus. Opto vos, beatissimi ac dilectissimi fratres, in Domino benè valere, & nostrĩ semper & vbique meminisse. Valere.

MARTYRIVM SANCTARVM VIRGINVM,
MENODORAE, METRODORAE, ET NYMPHO-
dora, auctore Simeone Metaphraste.

EC mulieribus quidem, nec puellis clausum est stadium martyrij: sed & eæ mortem cõtemnunt, & decessum habent pro ludo: immò verò ipsũm honorant & amplectuntur, ex eo pulchras sibi merces comparantes, nempe regnum cælorum. Propterea admirabilis quoque trinitas Sanctæ virginis Menodora, Nymphodora & Metrodora. martyrum, & virginum, Menodora, inquam, & Nymphodora & Metrodora, quæ verè erant dona virginitatis, prompto & alacri animo ad hoc venerunt, & cum voluptate mortem susceperunt fortissimè, non quæ ad inferos deducit, vt mors solet impiorum: sed ad æternos thalamos & sacros porticus, & ad ipsũm iucũdum sponsum Christum transmittit alacriter.

Atque modestè quidem & liberaliter fuerunt educatæ in Bithynia, (ea enim tantum generosos aliquot ramos has tulit virgines) & eas circunvolârunt gratia virginitatis: simul autem exortus est etiam flos in vultu, & rubor in genis. Nam & iucundissimum exhibebant spectaculum, & per speciem corporis animæ nobilitas sensim in eis relucebat: & erant pulchræ citra curiositatem. Paulatim autem eis excurrebat ætas, & amantes virginitatem, fugiebant hominum consuetudinem, & desiderabant solitu-

solitudinem. Propter Christum ergo relicta, quæ eas tulerat, patria, veniunt in quendam tumultum non procul à Pythijs thermis, & temperanter in eo vivebant, & in omni alia virtutis exercitatione studiosæ erant & diligentes. Cùm autem procedente tempore admisissent omnem gratiam diuini spiritus, bonis resplicebant operibus & miraculis, & copia gratiarum erant reuera ciuitas sita supra montem. Et idem citò euadunt manifesta, & multi ad eas confluebant: qui non solùm liberabantur à morbis & à malis spiritibus, sed fiebant etiam diuites luce animæ & salute. Hæc perueniunt etiam ad aures Frontonis, cuius fidei commissâ fuerat regionis illius administratio, Maximiano tenente Romanorum imperium: & continuò mittit Fronto suum assessorem cum multis ministris & satellitibus, iubens vt quærerent virgines.

Multis clare miraculis.

Cap. 3.

Cùm autem inuentæ fuissent: Vndenâm, dicebat Iudex, tanta est vobis audicia, vt mitto cætera, Deum colatis, quem neque ipse magnus Maximianus, neque nos honorantes in hodiernum vsque diem conspecti sumus? Nequaquam autem perturbatæ, sed in eodem animæ statu manentes virgines: Nos, ô Iudex, dixerunt, non humano decreto Deum nôsse didicimus: sed eum vtique, qui semper est, & vniuersum inuenitur, confitemur: qui etiam hunc continet ordinem vniuersorum, & potestate, nõ essentia, mente comprehenditur: qui munda vita delectatur, & virtute, & ijs qui sic ex virtute vitam agunt, suæ bonitatis gratia solet apparere: & sub quo Reges imperant, & Tyranni terram sua obtinent ditio. Virgines hæc valdè constanter & concinnè respondentes Præses intuens, & modestiam valdè est admiratus, & responsorũ sapientiam. Diu itaque tacens, & hæc ducens pro miraculo, vix tandem secundam intulit interrogationem, rogans quam essent earum nomina, & quæ patria. Illæ autem: Primum quidem, à Christo vocatæ sumus, dixerunt. Quod si etiam nomen à baptisimo impositum oporteat addere, vna quidem Menodora, altera autem Metrodora, deinde tertia Nymphodora, dicimur. Patria autem nobis est Bithynia. Ex eodem verò femine productæ sumus, & ab eadem matre sumus educatæ, & ab eisdem parentibus dilectæ sumus, & eandem matrem, & eundem patrem appellauimus. Eandem quoque vitæ rationem secutæ sumus, & eandem adhuc tenemus sententiam.

Constans earum confessio.

Cap. 4. Primum callidè agit iudex.

Morum itaque & verborum liberalitatem ille silentio admiratus, curiosè admodum & callidè vaser ille conatus est protinùs virgines seducere: Nè ergò, dicens, quæ dii ad concordiam bona dederunt, vos, ô charæ puellæ, reddatis vana & inania: sed super hæc etiam alia ædificate, & mihi parentes, dijs quoque communiter sacrificate, & tanquam sorores in benevolentia erga eos consentite protinùs, nec sustineat altera alteram sororem videre, turpissima, ô dii, & acerbissima patientem, & florem pulchritudinis probris & cõtumelijs miserabiliter affici. Hæc ergò, vt qui, quæ oportet, dicam & vobis vtilia, à me accipite, & mihi parere, tanquam patri, in vos paternam seruanti affectionem. Sic enim Imperatoris benevolentiam assequemini & gloriam, & vos excipiet affluentia & mare bonorum, & meritò felices semper existimabimini, & memoriæ mandabimini. Sin minùs, immane & crudele supplicium consumet pulchram vestram & teneram speciem. Ad hæc excipiens Menodora: At nobis, inquit, ô Iudex, nec quæ tu promittis, videntur esse magna: nec quæ tu rursus minaris, possunt vllum terrorem incutere. Nam frui quidem diuitijs, & delicijs, & gloria, & alijs iucundis, quo maiorem habet ad tempus voluptatem, eo stabilius ac diuturnius illic habet supplicium. Supplicia autem, & huius, in quod cadit interitus, corporis afflictio, nos quidem hinc fortassè molestia afficiunt, & efficiunt, vt dolor aliquis sentiatur: lætitiâ autem conciliabunt, quæ nunquam est desitura. Nam malum quidem, quod à te infertur, est ad tempus: & bonum, quod confertur, præterit: nostri autem Domini & id, quod affert molestiam, est æternũ: & id quod lætitiâ afficit, semper manet. Sic & magis videbimur sorores, & sorores animis potius, quam corporibus, si sicut nos venter vnus peperit, ita etiam mors consummet pro pietate, & idem suscipiat thalamus. Sic non dissoluetur nobis amicitia, neque à nobis inuicem separabimur: sed perpetuam seruabimus nobis fraternitatem & cõiunctionem, si ei, qui nos finxit sorores, exhibeamus etiam sororias voluntates. Sed te non negabimus, sponse Christe, coram hominibus. Nec tu ergò nos neges coram patre nostro, qui est in celis. Castiga itaque, ô Iudex, hinc tibi pulchrũ florem corporis, & consume flagellis. Nullum enim ornamentum pulcherrimum, neque aurum, neque tegumentum vllum magnificũ & varium, ita ornauerit corpus, vt tuæ plagæ, tua flagella, quæ nos iamdiu sitimus propter Christum, & quæ adhuc magis desideramus.

Addit minas.

Sapientissimè respondent virgines.

Hæc

Hæc non moderatè tulit Iudex, sed omnem iram in hanc immisit virginem: & statim iubet, alijs duabus abductis, exutam Menodoram cædi à quatuor licitoribus, & sic exclamare præconem: Deos cole: bonis verbis & laudibus prosequere Imperatorem: latas leges noli iniuria afficere. Illa autem, cum duabus horis cæderetur, nullum sensit dolorem. Nam propter insignem generositatem ne plagis quidem ingemiscebat. Vultus autem rubor nihil omninò expalluit: toto enim oculo adspiciebat ad futura, speque suspensus & erectus erat eius animus. Stultus autem Iudex, qui hæc perspicere non poterat, (occæcatus enim habebat oculos animæ) existimabat se propter tormenta molliorem habiturum martyrem, & ad ea, ad quæ prius, eam hortabatur, & iubebat rursus sacrificare. Illa verò, Et quodnam, inquit, aliud, præter hoc, opus à me factum est? An non vides, quòd me totà Deo meo sacrificavi? Quænam enim est meo sanguini virilitas, dum descendo in interitum, si non eum prius meo sponso sacrificauero? Hæc cum veluti quædam scintilla cecidissent in animum assessoris, eum magis accenderunt, & eius furorem vehementius inflammârunt, & armauerunt contra sacram illam animam. Et virgis ossa conterebantur, & confringebantur generosæ martyri, quæ non mouebatur omninò, nec concidebat. Erat enim omni ex parte alligata valido ac firmo Christi desiderio. Deinde sponso suum aduentum significat. Er cum magna voce clamasset, Domine Iesu Christe, mea exultatio, meus amor, ad te spem meam confugio, accipe in pace meam animam: & ipsum emisit spiritum, & præclare ascendit ad sponsum, quem diligebat, pro ipso susceptis stigmatibus & vulnerum cicatricibus exornata, & quouis flore speciosius & iucundius variata.

Menodora
cæditur.

Non sensit
dolorem.

Martyrium
Deo gratif-
simū sacrifi-
cium.

O felicem
sanctissimæ
virginis de-
cessum.

Cap. 6.

Post quartum autem diem cum apud se cõsultasset assessor, nè ab alijs quoque eius sororibus vinceretur, & animum versasset in omnem partem, & mentis quodammodo intima explicasset penetrabilia, Metrodoram quidem & Nymphodoram ducit ad tribunal. Eas autem illè quidem miser sub suum producit conspectum, & ponit ante pedes virginales pulchrum illud corpus sororis, quod non habebat amictum, non integumentum, torum tumidum & confectum vibicibus, apertaque flagrorum & plagarum vestigia ferens in omni membro, & quasi sentibus oblitum vulneribus, mirabile quoddam spectaculum, & nec ipsis quidem oculis credibile. Sic enim existimabat fore, vt eas obstupescerent, & metum eis afferret, timentibus, nè eis tale aliquid eueniret. Sed illius quidem corpus sic fuit propositum, & omnes qui circumsistebant, animo perturbabantur, & manifestas effundebant lachrymas, & eo spectaculo mouebantur ad misericordiam, præter seuam & immanem animam Iudicis. Eum enim non misericordia, sed ira potius subibat & indignatio. Illæ autem trahebantur quidè à proprijs visceribus ad lachrymandum: sed id eis nequaquam permisit cõscientia. Sciebant enim & martyrem esse sororem, & ipsas quoque hoc postea futuras, & ad ipsam mortem esse venturas per consummationem. Itaque sic fuerunt affectæ, perinde ac si venissent ad thalamos sororis: erantque valde lætæ & plenæ voluptate, vt quæ eam deducerent ad thalamos, in quos non cadit interitus, & vt nec ipsæ ab ijs essent remotæ, properarent. Sed Iudex etiamsi tam forti & tam excelso fuissent animo ad conspectum sororis, non desperauit tamen se eas esse persuasurum: sed (vt est in prouerbio) omnem mouit lapidè, partim quidem minis tormentorum tentas earum labefactare animum: partim autem bonorum promissis illicere: &, Si sacrificaueritis, inquit, scribam statim ad Imperatorem. Ille autem pecunijs & opibus multis vos donabit, vosque viris genere & dignitate clarissimis coniunget matrimonio, & inuenietis sponfos dignos vestra pulchritudine.

Metrodora
cum sorore
ducitur ad
tribunal.

Sorores ei
victoria læ-
tantur.

Cap. 7.
Cõtemnunt
iudicis blâ-
dimenta.

Et is quidem hæc: illæ autem, Quousquè, dicebant, non cessabis miser, non nostro solum scopo, sed etiam tibi ipsi dicere cõtraria? & nunc quidem nos vocare sorores huius beatæ, nunc autem nos aggredi, tanquam alias, & quæ facillè possunt vinci? Si nos ergò credidisti esse sorores genere, hanc etiam pro pietate constantiam, & nihil abiectum & illiberale, neque tali sorore, neque illa, ex qua tres rami orti sumus, radice indignum inuenturum existima. Sin autem vis scire, qualis sit nostra constantia, ex ea quæ præcessit, accuratè intellige. Si enim ea, cum nullum haberet exemplar propositum, tantam ostendit virtutem: quidnam fecerimus nos, tale exemplar, nempe sororem, adspicientes? An non vides, quemadmodum illa vel iacens nos adhortatur, & cognitionem reuocat in memoriam, & ad talem zelum nobis addit animum, seipsam præbens pulchrum exemplar decertationis? A qua certò scias nos non esse discessuras, neque illius nobilitatè habituras contempnui. Non fallemus parentes, illius

solius parentes esse persuadentes, si in periculum veniamus de pietate. Valeant diuitiæ, valeat gloria, & hæc, quæ sunt è terra, & rursus in terram reuertuntur. Valeant proci, in quos cadit interitus. Habemus nos Christum nostrum sponsum, quem valde amamus, & cui cum dorem solum dederimus, eam, quam pro ipso subimus, mortem, sacros immortales & æternos accipiemus thalamos, & præclarè apud ipsum regnabimus.

Cap. 8.

Metrodora
lâpadibus
vritur.

Ferreis ve-
stibus con-
teritur, &
abit ad spõ-
sum suum.

Nympho-
dora fitti-
tur iudici.

Ex his intelligens Iudex se nihil quidem effecturum, feruenti tamen iræ indulgens, secundam sororem seorsum dat secundo loco torquendam. Et sublimè quidem in ligno pendet mulierum fortissima Metrodora, lampades autem ignis eam vrebant ex omni parte: & cum spatio duarum horarum hoc graui premeretur supplicio, solum suum clamabat amatorem, & eius inuocabat auxilium. Sed neque idolorū negligebat deceptionem, sed & eam subsannabat, & id quod erat reuera, turpè ostendebat & ridiculam. Deinceps autem generosam quidem illam virginem illinc deducit, ferreis verò vestibus subijcit, & vniuersum eius corpus premit & confringit. Illa autem defatigatam iam sentiens naturam, sponsum dilectum alloquitur, vt quæ per mortem ei appropinquaret, & sibi parat thalamum. Deinde animam suam credit manibus Angelorum, & tota ad ipsum excedit. Iniquus autè ille Iudex spem omnem abijciens, & nõ valens ferre summum dedecus, sibi tamen quandã relinquebat consolationem, nempe tertiam sororem. Et cum producendam curasset Nymphodorã, mansuetudinem & hilaritatem impudenter simulauit, & ei dixit: Mihi morem gere, o pulchra adolescētula, quam ego plüs, quàm alias (deorum amicæ id sciunt gratiæ) & admiror propter pulchritudinem, & ætatis misereor. Morem mihi gere, qui non minüs, quàm germanæ filiæ tuo incendor amore: & accedens (quidnam est hoc graue?) deos solum adora, & statim maximam quidem tibi gratiam habebit Imperator: dabit autem pecunias & honores, & quod est longè maximum, apud ipsum fiduti- am. Sin minüs, heu mihi, tu quoquè ipsa malè peribis: neque hæc mors acerba tibi quicquam omninò proderit, quomodò nec tuis profuit fororibus.

Cap. 9.

Nympho-
dora iudi-
cem pude-
facit.

Psal. 13.

Ferreis vn-
gulis discer-
pitur.

Vestib⁹ fer-
reis conte-
ritur, & mi-
grat in cae-
los.

Cap. 10.

Vltio diui-
na in impij
iudicè &c.

Cum sic dixisset Iudex, postremò autem eam & prudentem & cæteris vocasset sapientiore, illa alia eius verba nõ magis curans, quàm nugas, id autem solum, quòd eam vocabat prudentem, excipiens: Non te pudet, inquit, nec erubescis, nunc quidem nominare prudentem, nunc autem verum Deum relinquentem, iubeam ad tuos accedere daemones? Et quonam modo, inquit, extremæ non fuerit hoc infātia, & mentis planè emoræ, à communi Domino & vniuersorum opifice deficientem sequi manuum opera, quæ carent sensu & intelligentia, & ea colere, tanquàm deos? Quenam ex eis possim sperare, & quanam lucrifacere, dic mihi, & accipio. Ostende mihi, quid bonis consecutus ex tua in illos spe, & parebo. Sed nihil potes dicere. Reuera enim simulacra gentium, argentum & aurum, opera manuū hominum. Similes illis fiant, qui colunt ea. Et ideo nõ parcas ea, quæ velis, facere. En tibi carnes paratæ pati propter Christum, & magis, quàm tu nos punire. Tunc ignorans scelestus, quid ageret, & quamnam spem apprehenderet, (per omnia enim fuerat repulsus) hanc quoquè sublimem in ligno extollit, & ferreis eam discerpit vngulis. Sed illa ad hoc nullam neque vocem, neque gemitum emittebat: apertè autem ostendebat, se cum Deo colloqui. Et hoc docebant & labra, quæ mouebantur, & oculi, quos ad cælum extollebat. Ille autem stolidus rursus quoquè verbis eam est aggressus, nõ citra violentiam, & per præconem iussit eam sacrificare, & liberari à tormentis. Illa verò dicebat: Me Domino meo sacrificauit, propter quem vel pati est voluptas, & mori lucrum. Illud autem iniusto iudici maiorem accendit furorem. Deinde autem eam quoquè ferreis contriuit & confregit vestibus. Sed huius quoquè omninò curam similiter gerebat Deus vt fororum, & efficiebat, vt immane vinceret supplicium, & aduersus ipsam fortis stare naturam. Deinde eam quoquè ad se accersit, & virgo libenter deponit animam in sinu amatoris.

Impius autem Iudex iræ vtens auxilio, etiam in ipsa mortua corpora bellum gerit: & cum accendisset fornacem, eamque aluisset multa & apta materia, in ipsam iaculatur corpora martyrica. Deus autem amator animarum, nec corpora quidem neglexit: sed magna vis repentè erumpens tonitruum & fulgurum, præuenit ignem fornacis, & ipsum iudicem, & quæ ei seruiebat, multitudinem in fauillam redigit & fuliginem. Et hoc inuenerunt prociem gehennæ, quæ nunquàm desinit, qui erant illa sola reuera digni. Vehemens autem repentè erumpens pluuia, exstinguit fornacem:

&

& eum statim auidis manibus virginum corpora pij sustulissent, magnificeque ornassent & composuissent, foderunt eis sepulcrum in loco earum consummationis: Deo hoc quoque prouidete admirabiliter, ut quas vnus pepererat uterus, eis quoque vnū daretur sepulcrum: & quarum animæ vnū & eundem sunt thalamum consecuta, earum ne surdus quidem cinis separaretur: sed sorores in vita, sorores in cælis, sorores etiam in terra ostenderentur. Templum autem in hodiernum vsque diem positum est in earum sepulcro, instar cuiusdam fluij intus effundens miracula.

Hæc audiant sorores, & vniuersæ mulieres, tam virgines, quam quæ sunt coniunctæ matrimonio. Et illæ quidem sic se inuicem diligant: hæc autem suam non condemnent naturam. Nam fœminis quoque aperta est ianua martyrij. Omnes autem similiter & mortem & omnia contemnant, ut similia quoque consequantur ab eius bonitate & benignitate. Quæ detur nobis omnibus consequi gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi: cum quo patri simul cum sancto spiritu gloria, honor & porentia, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

DE S. SALVIO EPISCOPO, EX HISTORIÆ FRANCORVM GREGORII TVRONEN.

Lib. 7. Cap. 1.

INCET sit studium historiam profequi, quam priorum librorum ordo reliquit: tamen prius aliqua de beati Saluij Episcopi obitu exposcit loqui deuotio, qui hoc anno obiisse probatur. Hic diu, ut ipse referre erat solitus, in habitu seculari commoratus, cum iudicibus seculi mundiales causas est executus: nunquam tamen se in his concupiscentijs obligans, quibus adolescentum animus solitus est implicari. Iam cum diuini spiramenti odor interna viscerum attigisset, relicta seculari militia, monasterium expetiuit, intellexitque vir iam tunc diuinitati deditus, melius esse paupertatem cum Dei timore, quam seculi prætereuntis lucra lectari. In quo monasterio diu sub regula à patribus instituta versatus est. Iam verò cum in robore maiori tam intellectus, quam ætatis euectus esset, defuncto Abbate, qui huic monasterio præerat, alendi regis suscipit officium: & qui se magis fratribus publicum pro correctione reddere debuerat, sit assumpto honore remotior. ilico nanque sibi secretiorem cellulam quarit. In priore verò, ut ipse asserbat, amplius quam nouem vicibus, nimia excusis abstinentia, pellem corporis demutauit.

Denique accepto honore, cum solita parsimonia orationi & lectioni vacaret, illud plerunquæ reuoluebat, melius sibi fieri, si esset inter monachos occultus, quam accepto nomine Abbatis, in populis. Quid plura? Includitur valedicens fratribus, si-
Degit in-
cluius.

Quodam autem tempore, febre nimia exhaustus, anhelus iacebat in lectulo. Et ecce subito magno lumine cellula clarificata contremuit. At ille extensis ad ca-
Abit è vita,
 lum manibus, cum gratiarum actione spiritum exhalauit. Mixto igitur vlulatu monachi cum ipsius genitrice corpus defuncti extrahunt, aqua abluunt, vestimentis induunt, & feretro superponunt, atque in plallentio fletuque labentem exigunt noctem. Manè autem facto, funeris officio preparato, corpus moueri cœpit in feretro.
Reuiuiscit.
 Et ecce malis rubescētibus, vir quasi de graui somno suscitatus excutitur, apertisque oculis, & manibus eleuatis, ait: O Domine misericors, quid fecisti mihi, ut me in hunc tenebrosam mundanæ habitationis locum redire permitteres, cum mihi melior esset in celo tua misericordia, quam istius mundi vita nequissima? Stupentibus autem suis & interrogantibus, quid fuerit tale prodigium, nihil eis respondit. Surgens autem de feretro, nihilque mali sentiens de incommodo, quo laborauerat, triduo absque cibi ac poculi perstitit alimento. Die autem tertio conuocatis monachis & matre,
Eccles. 1.
 ait: Audite, o dilectissimi, & intelligite, quia nihil est, quod cernitis in hoc mundo, sed iuxta id, quod Salomon propheta cecinit, omnia vanitas. Felix verò est ille, qui ea
agere

agere potest in seculo, vt gloriam Dei cernere mereatur in caelo. Et cum hæc diceret, dubitare cœpit, vtrum loqueretur amplius, an sileret. Quo tacente, coactus fratrum precibus, vt quid vidisset exponeret, ait:

Mirabilis
eius visio.

Cum me ante hos quatuor dies, cõtemiscente cellula, exanimem vidistis, apprehensus à duobus Angelis, in calorum excelsa sublarus sum, ita vt nõ solum hoc squalidum seculum, verum etiam nubes, lunam, solem & sidera sub pedibus habere putarem. Deindè per portam luce ista clariorem, introductus sum in illud habitaculũ, in quo omne pauimentum erat quasi aurum argentumque renitens, lux ineffabilis, amplitudo inenarrabilis: quam ita multitudo promiscui sexus obtexerat, vt longitudo ac latitudo cateruæ prorsus perideri nõ posset. Cùmque nobis via inter comprimentes ab his, qui præcedebant, Angelis pararetur, peruenimus ad locum, quem iam de longinquo contemplantur, ei que superpendebat nubes omni luce lucidior, in qua non sol, non luna, non astrum cerni poterat, sed super his omnibus quidam naturali luce splendidiuss effulgebat. Et vox procedebat de nube, quasi vox aquarum multarum. Ibi etiam me peccatorem humiliter salutabant viri in veste sacerdotali, ac seculari, eosque mihi, qui præcedebant, enarrauerunt esse martyres, ac confessores, quos hinc summo excolimus famulatu.

Nota, Summo excolimus famulatu martyres &c.

Stans igitur in loco, in quo iussus sum, operuit me odor nimie suauitatis, ita vt ab hac suauitate refectus, nullum adhuc cibum potumque desiderem. Et audiui vocem dicentem: Reuertatur hic in seculum, quoniam necessarius est Ecclesijs nostris. Vox autem solum audiebatur: nam qui loqueretur, penitus cerni non poterat. Et ego prostratus super pauimentum, cum fletu dicebam: Eheu, Domine, cur mihi hæc ostendisti, si ab his frustrandus eram? Ecce hodiè eijs me à facie tua, vt reuertar ad seculum fragile, & huc vltra redire non valeam. Nè, quæso, Domine, auferas misericordiam tuam à me, sed deprecor, vt permittas me hinc habitare, nè illuc decedens peream. Et ait vox, quæ loquebatur mihi: Vade in pace: ego enim sum custos tuus, donèc reducam te in hunc locum. Tunc relictus à comitibus meis, descendens cum fletu per portam, qua ingressus fueram, huc sum regressus.

Recedit ab
eo caelestis
odor, quod
secreta caelestia reuelat.

Hæc eo loquente, stupentibus cunctis, qui aderant, cœpit iterum sanctus Dei cum lacrymis dicere: Væ mihi, quia tale mysterium ausus sum reuelare. Ecce enim odor suauitatis, quam de loco sancto hauseram, & in quo per hoc triduum sine vilo cibo potumque sustentatus sum, recessit à me. Sed & lingua mea grauibus est operta vulneribus, & ita tumefacta, vt omne os meum videatur implere. Et scio, quia non fuit beneplacitum Domino Deo meo, vt hæc arcana vulgarentur. Sed tu nõsti, Domine, quia in simplicitate cordis hæc feci, non in iactantia mentis. Sed quæso indulgeas, & non me derelinquas iuxta pollicitationem tuam. Et hæc dicens, siluit, & accepit cibum ac potum.

Nota boni pastoris doctrinam

Ego verò hæc scribens, vereor nè alicui legenti sint incredibilia, iuxta id, quod Salustius historiam scribens ait, vbi de virtute atque gloria bonorum tractat: Quæ sibi quisque facilia factu putat, æquo animo accipit: supra ea velut ficta pro falsis ducit. Nam testor Deum omnipotentem, quia ab ipsius ore omnia, quæ retuli, audita cognoui. Post multum verò tempus ipse vir beatus cellula sua extractus, ad Episcopatum electus, & inuitus est ordinatus. In quo, vt opinor, decimum annum cum ageret, inualescente apud Albigensem urbem inguinario morbo, & maxima iam parte de populo illo defuncta, cum iam pauci de ciuibus remanerent, vir beatus tanquam bonus pastor, nunquam ab illis recedere voluit, sed semper hortabatur eos, qui relictæ erant, orationi incumbere, ac vigilijs instanter insistere, & bona semper tam in operibus, quam in cogitatione versare, dicens: Hæc agite, vt si vos Deus de hoc mundo migrare voluerit, non in iudicium, sed in requiem introire possitis.

Abit in caelos.

Cum autem, vt credo, iam reuelante Domino, tempus suæ vocationis agnosceret, ipse sibi sarcophagum composuit, corpus abluir, vestem induit, & sic intentum semper caelo beatum spiritum exhalauit. Fuit autem magnæ sanctitatis, minimæque cupiditatis, aurum nunquam habere volens. Quod si fortè coactus accepisset, protinus pauperibus erogabat. Huius tẽpore cum Mũmolus patritius multos captiuos ab ea vrbe duxisset, persecutus ille, omnes redemit. Tanquamque ei Dominus gratiã cum populo illo tribuit, vt ipsi etiã, qui captiuos duxerant, & de precio ei concederent, & iniquum minuerent. Sicque patriæ suæ captiuos libertati pristinæ restaurauit. Multa alia de hoc viro bona audiui, sed dũ ad historiæ cœptũ reuerti cupio, plurima prætermitto.

Benignitas eius in pauperes & captiuos.

Ex

Ex eiusdem Historiæ lib. 5. cap. 50.

ET licet de beati Saluij Episcopi colloctione superius memorare debueram : sed quia mentem excessit, esse sacrilegum non arbitror, si in posterum scribatur. Igitur cum vale post synodum memoratam Regi iam dicto, ad propria redire vellemus, non antè discedere placuit, nisi hunc virum libatis osculis inqueremus. Quem quæstum, in atrio Brinnacensis domus reperi. Cui dixi, quod iam eram ad propria rediturus. Tunc remoti paululum, dum hincindè fermocinaremur, ait mihi : Vidésne super hoc testum, quæ ego suspicio ? Cui ego : Video enim super tegulum, quod nupèr Rex poni præcepit. Et ille : Aliud, inquit, non adspicis ? Cui ego : Nihil, inquam, aliud video. suspicabar autem aliquid ioculariter loqueretur : & adieci : Si tu aliquid magis cernis, enarra. At ille attrahens suspiria, ait : Video ego euaginatam iræ diuinæ gladium, super domum hanc dependentem. Veruntamen non fecerit dictio sacerdotem. Nam post dies viginti, duo filij Regis, quos superius mortuos scripsimus, obiérunt.

visio san-
cti viri.

VITA SANCTI THEODARDI EPISCOPI TRAIECTENSIS ET MARTYRIS, AVTHORE, NI

fallor, Sigeberto Gemblacensi. Is enim testatur se eius vitam vrbaniore stylo meliorasse : sed codex MS. nomen eius non habebat. Nos capitula adiecimus margini.

BEATVS Theodardus natus in Gallia, clarebat pro nobili parentum prosapia, regni decus & Ecclesiæ gloria futurus. Eo tempore regnum Francorum regebat Chilperici filius Clotarius, nomine & fortitudine referens auum suum Clotarium, filium * Ludouici, qui gentem Francorum, secum à beato Remigio baptizatam, fecit adscribi ad æterni Regis militiam. Igitur sub Clotario secundo Theodardus à pueritia vsque ad biuium adolescentiæ prouectus, contempserat latam viam, in qua multos vocatos, sinistrorsum euagari videbat : & elegit arctam viam, per quam pauci electi ad vitam dextrorsum tendunt. Ex deuotione quippè parentum suorum mancipatus monasteriali disciplina: voluntariè portabat leue iugum Christi. Et quia iuxta vocem Dominicam, non poterat arbor bona fructus malos facere, ostendebat in flore crescentis ætatis, quàm suauem & quàm vberem fructum daret in tempore suo. Nempe gratia Dei, quæ eum prauenerat, vt bona vellet : subsequabatur etiam, vt perficere posset. Sicut enim aridente tempore, bona æris temperie, vberius terra fructificat : ita tempore Regis Clotarij, aridente rerum tranquillitate, sancta Ecclesia in sanctis Dei vberius fructificabat, quos exterius nulla aut rara rerum procella inquietabat. Nam feruentibus bellis per totum penè orbem terrarum, Longobardis Italiam vexantibus, quam recenti tempore inuaserant : Asiam verò & Africam modò Persis, modò Saracenis incurfantibus, solæ, quas Franci incolebant, Galliæ firma pace gaudebant, & cæteris gentibus pro salute pugnantibus, Franci pro gloria pugnabant.

10. Septembris.
Cap. 1.

Is etiam Clodoueus dicitur.

S. Theodardus efficitur monachus.

Matth. 7.

Longobardi vexant Italiam.

Sed hoc non tantum humanæ virtuti, quantum diuinæ pietati est adscribendum, quæ tunc temporis proceres regni & Ecclesiæ armauerat prudètia & fortitudine, sanctitate & sapientia, vt per eos longè lateque prosperaretur regnum & Ecclesia. Quos quanti fecerit Deus, totus penè mundus sensit, in hoc maximè, quod eo tempore Heraclius Imperator Romanorum, victis Persis, Crucem Christi, quam Persæ, incensa Hierusalem, absportatam, annos quindecim tenuerant, reuexit in Hierusalem, & diem Exaltationis eius celebrari edixit. Vt sciamus autem, qui fuerint illi, quorum exemplo vel instituto Theodardus meliora charismata amulabatur, à paucis multos, à vicinis longinquos, à noris colligamus ignotos. In ijs præminebat Arnulphus, ex Maire domus, Metensium Episcopus : Eligius, ex aurifice post Nouiomensis Episcopus : Iohannes, etiam Tungrensis ex laico in Episcopum eodem signo, quo primus Aaron, à Deo electus, dum huius quoque virga, quam manu gestabat in terrâ iussu Angeli de-

Cap. 2.

Heraclius Imperator Crucem Christi recipit à Persis.

Num. 17.

fixa, reuiruit, fronduit, floruit, fructificauit. Tales Theodardus imitando, gemina scientia proficiebat: horum lateri adhærens, Palatinis principibus notus & charus erat.

Cap. 3.

Iam fama de nomine eius ascenderat ad solium Dagoberti, post patrem Clotarium regnantis, & post famam veritas rei ad animū quoque Regis illum admittebat. Iamque Deus, qui potens erat, vt in seruo suo Theodardo omnem gratiam abundante faceret, parabat causam, vt inter multi nominis viros, hunc quoque multo nomine dignum faceret. Siquidem sub Dagoberto, pro feliciore temporis illius successu, multo plures accendebat gratia Spiritus sancti, vt pro lucrando Deo animabus, operam darent in fundandis monasterijs. Primus horum occurrit nobis Landolinus: qui ex prædone in præconem fidei alteratus, Lobienſe cœnobium fecit esse fundamentum suæ deuotionis. Aldegundis thalamum suæ virginitatis sponso suo Christo in Malbodiensi cœnobio locauit. Soror eius Vualdetrudis, sexagesimum continentię fructum in monasterio Castrilocensi seminauit, cuius sponsus Vincentius Dux, triumphato mundo, vexillum Deo in Alto monte crexit. Ecquid verò opus est prædicare nobilitatem Gertrudis Niuellensis, cuius nominis gloria est diffusior, quàm tota Gallia? His cultoribus fidei Dominum messis rogantibus, vt in multam messem multos operarios mitteret, peregrinos operarios direxit à transmarinis partibus, Bertuinum, Ettonem, & alios, Foillanum cum fratribus suis Ultano & Furſco: ex quibus Foillanus Fossense cœnobium fundauit, & martyrio suo sacrauit.

Sub Dagoberto multa conduntur monasteria.

S. Aldegundis & Vualdetrudis moniales.

Istius Gertrudis vita habetur 17. Martij.

Cap. 4.

Præuidit verò diuinæ dispensationis oculus, nè inter tot & tales viros dilecto suo Theodardo deesset locus, in quo & ipse, erecto fornice triumphali, victorias suas depingeret, & spolia de hostibus capta affigeret. Sigebertus post patrem suum, Dagobertum regnans in * Austra

* Austra

ria, potentiam regalem honorificabat affectu diuinæ religionis, vt probaret non esse ociosum, quod Deus de eo ostenderat, miraculum. Nam cum sanctus Amandus catechizaret eum, vix quadraginta dies à natiuitate habentem, finita oratione, cum nemo circumstantium responderet, Amen: aperuit Deus os eius, & cunctis audientibus, clara voce respondit, Amen. Hic Deum adoptans sibi

Sigebertus Rex duodecim condidit monasteria.

Theodardus fit Abbas.

Cap. 5.

Theodardus verò sciens, quod onus, non honor, imponitur præesse nescienti, malebat esse, quàm vocari Abbas, vt omnia omnibus factus, omnes lucrificeret. Postremo talem se exhibuit, vt à regno & ab Ecclesia merito diceretur ei: Maior est sapientia tua, & maiora opera tua, quàm rumor, quem de te audiuimus. Remaclus interim pro regimine Tungrensis Episcopatus paternam quidē sollicitudinem laborabat, sed hoc eum malè habebat, quod malè sibi responderent proventus fructuum. Vnde pertæsus laborum, recurrerebat animo ad portum solitarię vitę, vnde à Rege Dagoberto extractus, nauim ecclesię susceperat regendam. Itaque Regem Sigebertum adit, & impossibilitatis suę causas præcedens, missionē sibi dari, & ecclesię canonica autoritate pastorem substitui perit. Res à palatio ad Ecclesię iudicium defertur, Ecclesia palatio assentitur. Remaclus onere Episcopalis sarcinæ expeditus, & de naufragio mundi se enatasse letatus, portum Stabulensis cœnobij expetijt, & contemplationi vacans, habitauit secum. De Episcopo substituendo in cōmune facta deliberatione, ad Theodardum recurritur, & ex omnibus solus placet, qui dignè omnibus præesse debeat. Quia enim, secundum Apostolū, benè ministrauerat, bonū gradū sibi acquisierat. Pari ergo consensu Ecclesię & palatij, & vnanimi applausu Cleri & populi Theodardus electus, & à Cuniberto Episcopo in Episcopum consecratus, præsedet ecclesię Traiectensi, vicesimo octauo à Materno, primo Tungrenſium Episcopo. Et quoniam vt de virtute in virtutem ibat, ita de honore ad honorem promotus fuit, pro speculo proponebat sibi in animo Paulum Apostolum: qui qualis debeat esse Episcopus, viua adhuc voce eloquitur. Hoc magisterio, quia se omnibus conformabat, omnium erat. Porro etiā potens erat exhortari in doctrina sana, & contradicentes redarguere: quia quod docebat verbo, ostendebat exemplo. Præcepto enim & exemplo Domini Iesu,

3. Reg. 10.

S. Remaclus abdicato Episcopatu, confert se ad Stabulensium monasterium. 1. Tim. 3. Theodardus creatur Episcopus.

1. Tim. 3.

Optima docendi ratio.

Iesu, quia maior erat omnium, erat omnium seruus & minister: ante omnia indutus armaturam Dei, succinctus lumbos suos in veritate, indutus lorica iustitiæ, calceatus pedes in præparatione Euangelij pacis: galea salutis, & scuto fidei, & gladio spiritus, quod est verbum Dei, munitus, confortabatur in Domino, & in potentia virtutis eius, vt posset stare aduersus insidias diaboli, & debellare spiritualia nequitia in cælestibus.

Cumque vrgeret eum instantia sua quotidiana, sollicitudo scilicet omnium ecclesiarum, nihil remissi patiebatur, nullum locum dabat desidie, sed nocte ac die salutem suam operabatur. Attendens etiam, quod Deus per Ezechielem prophetam comminetur pastoribus, qui semetipsos & non gregem Dei pascunt: pascebat gregem Dei secundum Deum, non turpis lucris gratia, sed voluntarie: non dominans in Clero, sed forma factus gregis ex animo: vt cum veniret princeps pastorum, perciperet immarcescibilem gloriæ coronam.

Lambertus bonæ indolis hoc tempore in bonam spem adolefcebat, quem pater eius vir illustrissimus Aper commiserat viro Dei Landoaldo, Amandi Episcopi Archipresbytero: vt eius pueriles annos disciplina regulari & doctrina liberali imbueret. Pater gaudens filium rudimentis vtriusque scientiæ à Landoaldo ad votum suum esse initiatum, commisit eum etiam Theodardi magisterio: vt quo amplius de multorum hauriret scientia, eo ampliori proficeret gratia. Vt verò argentum tum fit melius, cum ab aurifabro inauratur: ita Lambertus naturalis ingenij argento resplendens, dum ex addito Theodardi magisterio melioratur, quasi ex superposita auri materia amplius decoratur. Theodardus porrò in seipso expertus, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, gaudebat omnia sibi prosperè cedere, & laborem suum bonus prouentuum fructus alleuiabat. Cum ergò multa per Dei gratiam & suam industriam restauraret, hæc cura eum remordebat acrius, quod possessiones ecclesiæ suæ à domesticis hostibus & iniquis raptoribus direptas nouerat, & multo iam tempore ab ecclesiæ alienatas iure, in ius iniquorum cecidisse. Hoc accidisse dolebat ex nota temporum, & Maiorum suorum negligentia. Ex nota temporum, quia securitas ex longo pacis odio contracta, multos à respectu diuini timoris auertebat, & ex rerum affluentia irreplebat bonorum morum negligentia, & cessantibus externis bellis, intestinis animorum bellis periclitabantur. Indè passim contra Ecclesiam Dei dominante iniustitia, quæ semper primos impetus crexit contra bonorum innocentiam, non opitulabatur Ecclesiæ Dei alicuius iustitia, nulla ei principum patrocinabatur potentia. Hic dolor non paruus Theodardo præfili incumbebat, Traiectensem ecclesiam magna possessionum suarum quantitate esse mutilatam, & per triginta circiter annos, nullum pro Ecclesiæ Dei iure repugnasse, vel saltem reclamasse.

Amandus enim, cuius sanctitas paucis laudari non debet, pro eo quod Regem Sigeberti baptizauit, & de fonte suscepit, coactus est Dagoberti Regis precibus, vt Iohanne Episcopo defuncto, Episcopatum Traiectensem susciperet. Sed irruentibus vndique in Ecclesiæ nauim tempestatum procellis, cogitans quod ait Apostolus, quia nemo militans Deo, implicat se negocijs secularibus: post triennium Episcopatu relicto, in portum optatæ quietis se recepit. Cuius vices Landoaldus Archipresbyter eius, opportunè per nouem annos executus, pro Ecclesia stare non potuit, quia nihil Pontificalis iuris habebat. Ea verò omnia raptoribus opportuna erant. De Remacle, quod non potuerat brachia tendere contra torrentem inundantiū malorum, Theodardus suis oculis & auribus credebat. Ipse suscepto Dominicæ nauis gubernaculo, inconstantia notam timebat, si periculis impulsus, loco cederet. Nè ergò diutina iniustitiæ impunitas amplius inoleceret, accinxit se viriliter, & stans pro castris Ecclesiæ, clamare non cessabat: quasi tuba exaltans vocem suam, annunciabat populo scelera eorum, & raptoribus peccata eorum. Quasi aquila stans super domum Dei, acumine oculorum versutias iniquorum præuidebat, & vnguibus se defendebat. Et quia erat ei integritas vitæ, & verbum sanum & irreprehensibile, is, qui ex aduerso erat, reuerentur eum, nihil habens mali de eo dicere. Tutabatur etiam eum contra omnes fauor Sigeberti Regis, qui amator diuinæ religionis, oculos habebat columbinæ simplicitatis. Quo defuncto, regnum Austrasiæ, quod tenuerat, dedit frater Clodoueus filio suo Childerico. Tum verò omnis malitia & iniustitia in regno praualluit, & contra Ecclesiam grauis domesticæ tempestatis turbo intonuit.

Theo-

- Cap. 9. Theodardus autem, quia mercenarius non erat, non fugit à facie luporum, sed pro ouibus suis constantius exaduerso stetit. Et quia pastor essentialiter bonus dixerat, Maiorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis: nec in hoc surdus auditor fuit, paratus pro ouibus animam ponere. Sed nè quid inexpertum relinqueret, deliberat Regem Childericum adire, & ante eum super iniurijs ecclesiæ illatis, legaliter expostulare, si fortè per censuram regalem ecclesiæ possessiones suas reciperet: atque diuinitus edoctus à mentis suæ oraculo, imminere sibi tempus passionis, disposuit domui suæ, & omnibus vltimum vale dicens, ouesque suas illi commendans, qui sibi illas commendauit, duce mentis constantia, cum paucis iter arripuit. Porro filij Belial, qui præ duritia impœnitentis cordis thesaurizabant sibi iram, nullo modo potuerunt adduci ad aliquam respiscendi viam. Qui scientes, quia in nullo sibi responderet iustitia, si de præsumptis rebus Ecclesiæ coram Palatinis ageretur controuersia, mala malis accumulans, & ex desperationis periculo de morte innocentis præsulis tractant, & iter eius diligenter explorant. At vir sanctus iusti propositi tenax, quem armabat viuus & efficax sermo Dei dicentis, Nolite timere eos, qui occidunt solum corpus, iam diocesis suæ terminos longè excesserat, & in pago, quem Alifatiam vulgò dicunt, bonis adhuc prouentibus gradum fixerat. Et ecce cuneus inimicorum Dei, de insidijs emergens, arceis lanceis, in necem innocentis proruit. Ille munitus tuto patientiæ clypeo, eos ad pacis bonum inuitare volebat. Sed quia non erant filij pacis, pax non inueniens in eis vbi requiesceret, ad amicum pacis reuersa est. Tum verò ut lupi agnum, impij circumstantibus pijs, illumque oculos ad cælum tollentem, & pro eis orantem exemplo Iesu in Cruce pendentis, contumelijs afficiunt, humi prosternunt. Et quia nequit iram explere potestas, caput sancto oleo perunctum in frustra secant, corpus sanctum membratim dilaniant.
- Cap. 10. Terra quidem sic data est in manus impiorum: spiritus autem ab omni terræ rudere excoctus per ignem passionis, & ut aurum in fornace probatus, redijt ad Dominum, qui fecit illum. Fides nimirum, quæ protomartyri Stephano aperuit cælos, ut videret Iesum stantem ad auxiliandum sibi: hæc quoque Theodardo martyri cælos aperuit, eumque ferentem stigmata I E S V, in albo vitæ cum martyribus asseribi fecit. Deus, qui notauit incredulitatem Iudæorum, quando dixit, Nisi signa & prodigia videritis, non creditis: notat nostram quoque incredulitatem, qui merita Deo placentium non æstimamus, ex virtute operum, sed ex ostensione signorum. Signa enim non faciunt hominem beatum, sed eum beatæ vitæ ostendunt, & ex nouitate rerum nos ad venerationem sanctorum adducunt. Ecce Theodardus, qui fuit organum spiritus sancti, ab impijs interfectus, iacebat quasi vilis & despectus, & quasi percussus à Deo & humiliatus. Sed diuina pietas totum de eo scandalum hominibus abstulit, dum ad testimonium sanctitatis eius euidencia signa ostendit.
- Cap. 11. Puer è famulatio sancti præsulis, qui solus, cæteris in fugam versis, excubabat ad corpus exanime, dolens esse disiecta à se beati corporis membra, nitebatur ut ea quoquo modo vniret: & membrum quidem membro, aut partem parti coaptans, nõ habebat, vnde ea colligaret. nempe inimici iustitiæ, scelere perpetrato, omnes etiam sarcinas diripuerant. Quod igitur potuit puer, fecit, & quotquot membra vnire potuit, in stitis suis colligabat. Sed cum ei suæ non sufficerent institiæ, coepit animo deficere: & multa secum reuoluens, ex consilio animi sui villam, quæ proxima erat, petijt, sperans Dei auxilium sibi non defuturum. nec spes eum fefellit. Nam inter eundem offendit mulierculam, in cura pascendarum ouium occupatam, & nendo diducentem de colo fila. Mulierem compellat, & sibi fila dari supplex postulat, & cur postulet, causam dicit, remque omnem ordine pandit. Audiens illa execrandi sceleris acerbiter, primò horrescens stupuit. Deindè humanitatis affectu penè ad lachrymas adducta: Quod petis, inquit, o puer, libens darem, sed est certa causa, ut denegem. Matrifamiliàs quippè, cui ancillor, diurnū pensum debeo: quod si fuerit minoratum, non impunè feram, nec damnum effugiam. Dixit, & tamen animi compassionem præponens timori, dedit voluntariè fila petenti. Compos voti puer, repedabat quantocyus: & nè eum pigeret laboris, maiorem voto consolationem accepit diuinitus. Inuenit nanq; duo luminaria, ad caput & pedes martyris altrinsecus lucentia. Quis non miretur tua Christè magnalia? Quia Theodardus lux in Domino fuerat, &
- Cap. 12. Nota cædis eius crudelitate.
- Attende pietatem pueri istius.
- Duo luminaria diuinitus posi-

& vt filius lucis ambulauerat, tu lux vera, omnem hominem illuminans, obsequium luminis per Angelicum ministerium procurasti exequijs illius, quem de mundi tenebris ad veram aeternamque lucem vocaueras.

Hoc miraculum maiori miraculo virtus diuina confirmat, vt citius & diffusius nomen & meritum martyris innotescat. Mulier, quae pensum suum pro obsequio illius minorauit, vesperi reuocatis ad caulas ouibus, pensum diurnum dominae reddidit. Quod quia minoratum sensit domina, fraudis ancillam arguens, caput illius graui ictu percussit. Sed Dei pietas ancillam fraudis excusat. Domina enim subita oculorum caecitate percussa, exclamat cum eiulatu ad familiam, exclamabat & familia, suam miserando dominam. Res publicatur per familiam: fama rei totam villam facit attonitam. Ancilla coram cunctis causam caecitatis illatae exponit, & vt culpa haec fiat venialis, hortatur, vt praesulem sibi reconciliet, vt lumen, quod offensa sibi abstulerat, impetrata a Deo venia restauret. Cogit dominam angustia, vt verbis ancillae credula, consulat suae miseriae. Duce ancilla, venit domina ad locum, vbi iacebat corpus venerabile, quod ita videre disiectum, erat cunctis miserabile. Domina pro causa ancilla culpam fateretur, & vt mereatur impetrare veniam, votis & donis placat sancti martyris gratiam. Quando vero fuit Deo difficile exaudire preces miserorum, fideliter ad se clamantium? Mulier, impetrata venia, gaudet rediituo lumine: & videns membra sancti corporis suis filis colligata, agnoscit tandem quantum peccauerit, quae ancillam innocentem, & martyri sancto deuotam, percusserit. Fletur ab omnibus praeter laetitia, Deo laudes, Deo gratias clamantibus cunctis: crescit debita martyri reuerentia, fama volat per totam viciniam, discurrit longius per totam quoque provinciam. Quaquaversum oculos flecteres, concurrentium turbas cerneres. Materfamilias, quae causa & testis erat tanti miraculi, totam se reiciebat in gratiam sancti martyris, verbo & exemplo inuitans omnes ad obsequium celebrandi funeris. Docebat rerum vicissitudo dolere pro extraneo, ac insira homini naturae pietas, eliciebat & lachrymas. Quis enim posset videre sine lachrymis, quod etiam sepultura egeret vir tantae quondam apud seculum nobilitatis, tantae in Ecclesia dignitatis, tantae apud Deum sanctitatis?

Instatur ergo ab omnibus, vt decenter iusta sepulturae expleantur. Isti vulnera mollibus pannis exiccant, isti vestes sanguine sancto infectas ad sui patrocinium reseruant, membra satis defecta in gestatorio ponunt, & preciosa velamina superponunt. Materfamilias locum sepulturae condicit, & iuxta suum conditum in loco, qui dicitur Nec, tumbam disponi facit. Leuato corporis loculo, nunc isti, nunc illi gaudent succedere vicissim oneri corporis ferendi. Alij vero praecedendo, planas vias baiulis ostendunt. Cum tanta omnis ordinis & aetatis & promiscui sexus frequentia, cum tali humanitatis & deuotionis reuerentia celebrantur sancti martyris exequiae, & corpus honorifice tumulatur. Iam lachrymas omnium & causa repressit, quod gaudendum sibi esse credebant se tanti apud Deum haberi, quod insperato eis patronum tanti meriti misisset, qui sibi contra omnia aduersa praesidio vel remedio esset. Coeunt vndique infirmorum agmina, per merita noui martyris sperantium consequi a Deo morborum medicamina. Quot ibi pietatis opera, quot sanitarum beneficia, quam frequentes caecorum illuminationes, quot febricitantium curationes ibi prouenerint per Theodardi patrocina, testantur multa paralyticorum & claudorum sublellia, & plurima rerum monumenta, quae pendunt ibi ab incolis affixa: vt per haec recenscat memoria posterorum, quanta ibi per nomen Theodardi claruerit gratia Dei. Fama longè lateque euagando, subintrat Vangionum urbem, quae nunc Vuormatia nuncupatur: & postquam popularium aures & linguas multo impleuit susurrio, ad ipsum quoque vrbis praesulem viam sibi fecit. Praesul excessu beati patris audito, post longa ab imo pectore ducta suspiria, diuersis sibi agitabatur. nanque tristabatur & laetabatur. Tristabatur propter perpetratum intra suam dioecesim immane scelus: porro laetabatur propter collatam calitatis dioecesi suae patrocinium noui martyris. Progressa ulterius fama, attigit urbem Spiram, quam antiquitas Nemetum appellabat: nec subtraxit pedem ab vrbe Argentina, quam Straßburg nominat Teutonica lingua. Totam regionem quam alluit Rhenus, perlabitur fama vento velocius, nec celerius aut longius defluit vnda Rheni, quam decurrit fama huius rei: nec ceterioris ripae spatio contenta vagari, Germania terminos vtrinque attigit.

Vangionum praesul praeter cunctis super hac re suspensus, inuitat ad se vicinarum vrbium

ta ad examine corpus S. Theodardi.
Cap. 12.

Caeca mulier ad corpus S. Theodardi recipit visum.

Cap. 13.
Nota quae fuerit praesentis Christianorum erga sacras reliquias deuotio.

Innumera miracula ad tumulum eius.

Cap. 14.
bium

Tractatur
de eius tras-
latione à vi-
cinis Episco-
pis.

bium præfules, conuocat totius prouinciæ primates & opimates: quid faciendum sibi sit super hoc verbo, quod Dominus fecit & ostendit eis, eorum consilio committit, liceat ne sibi corpus sancti præfulis amouere ab indigniori loco, & ad maiorem ecclesiam transportare. Facile est eò transferre consilium, vbi in vnum transpirat voluntas omnium. A communi consilio vnum concipit assensum deuotio omnium, ad maiorem martyris gloriam corpus eius esse inde transferendum. Die ad hoc condito ab omnibus concurritur, & numerus confluentis populi non erat certior numero stellarum cæli. Iam se accingebant operi, iam tumulus sancti martyris debebat aprari. Sed non est ratio, non est consilium contra Dominum: quia natura rerum, militans pro Domino rerum, obsistit ipsi obsistentibus. Cælum subito inhorruit, & horrore suo terram tremefecit: prænunciant tempestatem præcurrentia ventorum murmura: præstringit oculos præsens fulgurum coruscatio: aures & animos omnium exterrēt tonitrua solito grauiora: proruit tam procellosa nimborum inundatio, vt si fuisset diutina, posset sufficere faciendo diluuiū. Tot rebus præsentem mortem intentantibus, diffugerunt omnes: desistunt ab incepto, quod de corde suo faciebant: super quo quia os Domini non interrogauerant, se contra Deum sensisse intellexerunt. Quis vnquam consiliarius Dei fuit? Vt hoc quoque miraculo longè lateque claresceret Theodardi gloria, de longè & latè tot populorum millia in vnum contraxerat: vt dum omnes vnus merita prædicarent, per nomen eius benediceretur ab omnibus.

Prou. 21.

Nō patitur
Deus moueri
loco corpus
S. Theodardi.

Eccl. 40.
Rom. 11.

Cap. 15.

Traiectenses interim certificati de nece sui antistitis, ostendebant ex quantitate sui doloris, quo amore erga eum feruerent. Insidebat enim altius in corde cunctorum pia eius paternitas: recurrere ad eos magna patris pro ecclesiastica vtilitate sedulitas, pro qua vsque ad sanguinem restiterat inimicis. Sua cuique causa aderat, pro qua de morte præfulis singulariter plangere habebat. At Lambertus, qui viuente Theodardo erat spes altera Traiectensis ecclesiæ, ex prouentu bonæ indolis eò peruenerat, vt defuncto præfule suo, tota ecclesia in eum reclinata incumberet. Hic plius omnibus mortem magistri desiebat: quia plius omnibus magister eum amauerat.

S. Lambertus
proficiscitur,
vt recipiat
corpus S. Theodardi.

Non potest
obtinere.

Cap. 16.

Ita Lambertus impos voti, Traiectum redit, vt cum Clero & populo ea de re agat. Clerus verò & populus totius pondus rei Lambertus imponit. Lambertus alia via vincere aggressus, multos sumptus & commeatus viæ apparat, multum auri & argenti & aliarum specierum congregat: & iactans spem in Domino, optatum locum repetit. Itaque indigenæ pro tam celeri eius reditu suspensi, excipiunt eum fauorabili affectu, & ex vultu & habitu eius attendentes, quæ reuerentia deberetur ei, officiosè illi adherent. Lambertus verò eos pietatis affectu sibi conciliat, causamque viæ eis ingeminans, addit preces, vt corpus patris sui non vltra sibi denegent: dicens absurdum esse, patrem filijs & Episcopum ciuibus denegari: sufficere eis, quòd terram eorum sanguine suo consecrauerit: non defuturum ipsis sancti patris patrocinium, quem tanti habuerint, vt honorificè tumularent. Iam rigor eorum flecebat: quia vir Angelicus suo mellifluo ore eos mollierat. Quos vt amplius ad animum suum attraheret, aperto suæ largitatis sinu, singulos eorum honorat donis competentibus: nec ab inualida plebe manum suam retrahit: & senibus & pueris singulos, prægnantibus verò mulierculis geminos porrigit nummos. Tali affectu & industria victos, vt eos fecit esse suos, pro libitu suo vsus est eorum cordibus.

Denuò re-
uerfus, im-
petrat factū
corpus.

Legia, ho-
die Leo-
dium.

Igitur illis iam non obsistentibus, sed ad omnia officiantibus, amabile patris corpus tulit, & cum hymnis & laudibus reuexit, & in villa publica Legia tumulauit cum honore, qualis decebat martyrem. Quis non videat hinc Dei dispensationem? Operabatur in Lambertus Dei prouidentia, quando præordinauit decorari Legiam tumulo Theodardi. Quia enim Lambertus ibi designatus erat locus passionis, & ipsa Legia per Lambertum

Lambertum in urbem ampliari, & Episcopalis sedis honore habebat exalrari, nolebat Deus longè à se disiungi tumulo, quos solos è numero Tungrensium Episcoporum sibi æquales per martyrij gloriam præuidebat, æquales fore etiam per meritum gratiam. Præripuit tantummodò Theodardus Lambertus, nè primus in hac ecclesia esset martyr: præripuit Lambertus Theodardo, nè solus in hac ecclesia foret martyr. O te Legia felicem. Quorum pari decoraris martyrio, eorum pari ante Deum adiunaris patrocinio. Nos Deum magnificemus per sanctorum suorum gloriam, ut sanctorum meritis illius impetremus gratiam: Qui uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

E Tungren.
Episcopis
duo tantum
martyres.

VITA SANCTI NICOLAI TOLLENTINI,
ORDINIS FRATRVM EREMITARVM SANCTI
Augustini, bona fide à quodam Augustiniano conscripta, tametsi MS.
codex eius nomen non habet. Est relatus in Sanctos anno
Christi 1446. Stylum, ubi visum fuit, non
nihil expoliumus.

CLORIOSVS Deus in sanctis suis, qui cum eos ad vitam eligit sempiternam, non modò finem aut medium, sed eorum etiam exordia sanctificare dignatur. Enim uero beatum Nicolaum, venerandum patrem ex Ordine Eremitarum sancti Augustini, in castro sancti Angeli territorij Firmanæ ciuitatis, quæ est in Marchia Anconitana, procreatum, volens ad gloriam & honorem cælestis patriæ prouehere, Angelica uisione sanctissimum ortum eius indicare & cohonestare dignatus est. Mater eius Amata, cum iam multo tempore uixisset cum marito suo, & instar sterilis nullos pareret liberos; magno ardens desiderio prolis, sicut & uir eius, quemadmodum Anna illa ueteris Testamenti, Samuelis mater, in templum intrans, erga beatissimum Nicolaum Episcopum magna animi deuotione concepta, fleuit largiter, & uotum Domino nuncupauit, ita dicens: Domine Iesu Christe, qui omnia potes, respice pietatis oculis ancillam tuam, & aufer à me sterilitatis opprobrium, præstaque mihi, ut filium concipiam, futurum seruum tuum, eumque pariam in laudem & gloriam nominis tui. Sed quia preces meæ parue sunt & exiles in conspectu maiestatis tuæ, sanctum Nicolaum antistitem tuum suppliciter deprecor, ut eius orationibus merear à te Deo omnipotente consolationem percipere, polliceor enim, me celeberrimum eius tumulum adituram, unà cum marito meo, seruo tuo. Deinde quiescente illa pariter cum viro suo in lecto, Angelus Domini apparuit eis, iussitque ut ad sanctum Nicolaum Barrensem properarent, cognituri illic, quis ex eis propediem nasciturus esset. Mira sanè Dei dignatio! An forsàn Saufon hic, cuius matri dictum est: Sterilis es, & absque liberis, sed concipies & paries filium?

Septem-
brico.
Cap. 1.

1. Reg. 1.

Vorum ma-
tris Nicolai
Tollientini.

Visio par-
tum eius.

Iudic. 13.

Expergesciti igitur coniuges illi, & tanta uisione valdè exhilarati, mox surgunt è lectulo, gratias agunt bonorum omnium largitori Deo. Nihil uerò de Angelica promissione hæsitantes, cum res & facultates suas commendassent cognatis & amicis, sanctum iter arripiunt, habitumque peregrinorum & institutum suscipiunt. Vbi autem ad beati Nicolai Barrensem ecclesiam uenerunt, piè & religiosè Christo & sancto Nicolao ita ut par erat, gratias agunt; oblatisque muneribus, peregrinationis labore fessi, ante altare beati Nicolai obdormiunt. Et ecce mox eis in pontificis habitu apparet sanctus Nicolaus, dicitque ad illos: Angelus, qui uobis nunciauit filium uobis nasciturum, dixit mihi, ut ad uos tanta peregrinatione fatigatos, in meam ecclesiam uenirem, confirmaremque meis uerbis edituros uos filium, qui Nicolai nomen sit habiturus; quippè qui, me impetrante, nascetur. Erit autem ille Domino Iesu Christo gratus & seruus charissimus, religiosamque & asperam ducet uitam, fungeturque, sacerdotio, & Deo patri gratissimū sacrificium offeret. Eius uita sublimis, miraculorum signis erit illustris. Securi igitur & certi exauditas esse preces uestras, & uera Angelum uobis nunciasse, domum abite. Surgunt à somno religiosi peregrini, indi-

Cap. 2.

S. Nicolai
Barrensem
inueniunt pa-
rentes eius.

Alia eorum
uiso.

R gnosque

gnosque se ea visione & filij nascituri benedictione censentes; gemunt latabundi, & lætantur non absque mœrore. Non enim, inquit, digni nos sumus, Domine Iesu, qui tanta gratia & consolatione gloriamur. Sed quia redire iubemur, nec est, qui tuæ possit resistere voluntati; dirige, quæsumus, gressus nostros in beneplacito tuo, & visita nos, vt promissisti, in salutari tuo. Atque ita redeunt ad propria; vxor fit grauida, & demùm parit filium. Is pia sollicitudine ducitur ad baptismum sacrosanctum; & Nicolaus à parentibus appellatur. Crescit indè paruulus, & literarum studijs adhibetur; Mulierum & puerorum lenium non modò lasciuia, sed etiam consortia vitans, religioforum hominum exempla sectatur. Pauperes in domo paupere cupidissimè recipit; rebus diuinis libentissimè interest: Verbum Dei auscultat attentissimè, ac si iam matura ætate esset. Mirantur id homines castri sui, & quasi prophético spiritu, inter se loquuntur; Si huic paruulo Dominus vitam donauerit, sanctus erit. In ecclesia ad eòdè pium & deuorum animum suum erigebar in Deum; vt etiam corporeis oculis Christum in iuuentute sua conspexisse credatur. In ipsa iuuentute cuiusdam nobilis Ecclesiæ; putà S. Saluatoris, Canonicus effectus est: sed quia rerum omnium mundanarum contemptum iam appetebat; secum deliberabat, quod vitæ institutum complecteretur; in quo ad eam sanctitatem pertingeret, vt ipso mundo dignus non esset.

Interea quidam frater Ordinis Eremitarum sancti Augustini monasterij; quod in memorato sancti Angeli castro erat; Prior creatus, verbo doctrine & vita ac moribus populo erat charus atq; gratissimus. Is etiam in platea concionem habens ad populum; vbi maxima aderat multitudo hominum, inter cetera ait: Nolite diligere mundum; neque ea quæ in mundo sunt: transit enim mundus, & concupiscentia eius. Quæ sententia ad eòdè mentem iuuenis penetrauit; adeoq; inflammauit, vt mox à concione fratrem illum obnixè rogaret; vellet ipsum in suam sodalitem & Ordinem recipere, mundum iam deserere cupientem. Illo autem recusante eius precibus sine parentum consensu annuere; nè materia gaudij, doloris occasio fieret; parentes interrogantur, & eis filij voluntas explicatur. At illi ea filij voluntate lætantur; Deumque laudant, quòd in ipsorum filio promissa sua cumulata compleret. Admittitur igitur à fratre illo, & tempore probationis euoluto; obedientiæ, paupertatis & sanctissimæ castitatis vota solènter edit; & inter professos admirabili sanctitate & seruore conuersatur. Intelligens verò standum esse promissis; nec fas esse vora non soluere, castitatemque seruari non posse; nisi corpus castigetur & in seruitutem redigatur; coepit præ cæteris fratribus vitam agere seueram. Itaque ieiunijs, precibus, duris corporis castigationibus semper incumbens; omnem vitam suam inter mundi huius tentationes puram & castam exegit. Interrogatus autem, quinam posset carnis tentationibus & libidini resistere; nihil respondebat. Nouerat enim vir sanctus, hostem antiquum magna calliditate semper id agere; vt quem non possit voluptate vincere; vanæ gloriæ laqueis implicatum elidat.

Cum iam autem vita eius & scientia probata esset & explorata satis; sacerdotio initiatur, & ad Eremum Vallimaensem, quæ est iuxta Pisas, à Prouinciali Priore transmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione promptus & sollicitus; manè quotidie Missam celebrabat. Cum verò nocte Dominicæ proximè sequentis; quo die pro hebdomadario erat summum sacrificium oblaturus; in lectulo parumpè obdormisset; spiritus quidam voce magna & multo ciuatu vocat eum, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, respice in me. Ille respiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoscere eum studens; sed non valens; ocyus percontatur, quisnam sit. Respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxiniensis; quem viuentem nouisti seruum tuum, cruciorque in hac flamma. Deus enim non despiciens contritionem meam; non poenis sempiternis, quas vt homo fragilis commerueram; sed locis Purgatorijs pro sua misericordia me addixit. Te igitur impensius oro; vt pro mortuis Missam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim, qui ad summum sacrificium solenniter faciendum hoc præsertim Dominico die; cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis dicere non possum. Tum ille: Veni, inquit, venerande pater; & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare; meque miserum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram Eremi partem; paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Et ecce videt promiscui

Interea quidam frater Ordinis Eremitarum sancti Augustini monasterij; quod in memorato sancti Angeli castro erat; Prior creatus, verbo doctrine & vita ac moribus populo erat charus atq; gratissimus. Is etiam in platea concionem habens ad populum; vbi maxima aderat multitudo hominum, inter cetera ait: Nolite diligere mundum; neque ea quæ in mundo sunt: transit enim mundus, & concupiscentia eius. Quæ sententia ad eòdè mentem iuuenis penetrauit; adeoq; inflammauit, vt mox à concione fratrem illum obnixè rogaret; vellet ipsum in suam sodalitem & Ordinem recipere, mundum iam deserere cupientem. Illo autem recusante eius precibus sine parentum consensu annuere; nè materia gaudij, doloris occasio fieret; parentes interrogantur, & eis filij voluntas explicatur. At illi ea filij voluntate lætantur; Deumque laudant, quòd in ipsorum filio promissa sua cumulata compleret. Admittitur igitur à fratre illo, & tempore probationis euoluto; obedientiæ, paupertatis & sanctissimæ castitatis vota solènter edit; & inter professos admirabili sanctitate & seruore conuersatur. Intelligens verò standum esse promissis; nec fas esse vora non soluere, castitatemque seruari non posse; nisi corpus castigetur & in seruitutem redigatur; coepit præ cæteris fratribus vitam agere seueram. Itaque ieiunijs, precibus, duris corporis castigationibus semper incumbens; omnem vitam suam inter mundi huius tentationes puram & castam exegit. Interrogatus autem, quinam posset carnis tentationibus & libidini resistere; nihil respondebat. Nouerat enim vir sanctus, hostem antiquum magna calliditate semper id agere; vt quem non possit voluptate vincere; vanæ gloriæ laqueis implicatum elidat.

Cum iam autem vita eius & scientia probata esset & explorata satis; sacerdotio initiatur, & ad Eremum Vallimaensem, quæ est iuxta Pisas, à Prouinciali Priore transmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione promptus & sollicitus; manè quotidie Missam celebrabat. Cum verò nocte Dominicæ proximè sequentis; quo die pro hebdomadario erat summum sacrificium oblaturus; in lectulo parumpè obdormisset; spiritus quidam voce magna & multo ciuatu vocat eum, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, respice in me. Ille respiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoscere eum studens; sed non valens; ocyus percontatur, quisnam sit. Respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxiniensis; quem viuentem nouisti seruum tuum, cruciorque in hac flamma. Deus enim non despiciens contritionem meam; non poenis sempiternis, quas vt homo fragilis commerueram; sed locis Purgatorijs pro sua misericordia me addixit. Te igitur impensius oro; vt pro mortuis Missam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim, qui ad summum sacrificium solenniter faciendum hoc præsertim Dominico die; cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis dicere non possum. Tum ille: Veni, inquit, venerande pater; & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare; meque miserum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram Eremi partem; paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Et ecce videt promiscui

Cum iam autem vita eius & scientia probata esset & explorata satis; sacerdotio initiatur, & ad Eremum Vallimaensem, quæ est iuxta Pisas, à Prouinciali Priore transmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione promptus & sollicitus; manè quotidie Missam celebrabat. Cum verò nocte Dominicæ proximè sequentis; quo die pro hebdomadario erat summum sacrificium oblaturus; in lectulo parumpè obdormisset; spiritus quidam voce magna & multo ciuatu vocat eum, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, respice in me. Ille respiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoscere eum studens; sed non valens; ocyus percontatur, quisnam sit. Respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxiniensis; quem viuentem nouisti seruum tuum, cruciorque in hac flamma. Deus enim non despiciens contritionem meam; non poenis sempiternis, quas vt homo fragilis commerueram; sed locis Purgatorijs pro sua misericordia me addixit. Te igitur impensius oro; vt pro mortuis Missam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim, qui ad summum sacrificium solenniter faciendum hoc præsertim Dominico die; cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis dicere non possum. Tum ille: Veni, inquit, venerande pater; & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare; meque miserum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram Eremi partem; paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Et ecce videt promiscui

Cum iam autem vita eius & scientia probata esset & explorata satis; sacerdotio initiatur, & ad Eremum Vallimaensem, quæ est iuxta Pisas, à Prouinciali Priore transmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione promptus & sollicitus; manè quotidie Missam celebrabat. Cum verò nocte Dominicæ proximè sequentis; quo die pro hebdomadario erat summum sacrificium oblaturus; in lectulo parumpè obdormisset; spiritus quidam voce magna & multo ciuatu vocat eum, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, respice in me. Ille respiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoscere eum studens; sed non valens; ocyus percontatur, quisnam sit. Respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxiniensis; quem viuentem nouisti seruum tuum, cruciorque in hac flamma. Deus enim non despiciens contritionem meam; non poenis sempiternis, quas vt homo fragilis commerueram; sed locis Purgatorijs pro sua misericordia me addixit. Te igitur impensius oro; vt pro mortuis Missam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim, qui ad summum sacrificium solenniter faciendum hoc præsertim Dominico die; cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis dicere non possum. Tum ille: Veni, inquit, venerande pater; & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare; meque miserum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram Eremi partem; paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Et ecce videt promiscui

Cum iam autem vita eius & scientia probata esset & explorata satis; sacerdotio initiatur, & ad Eremum Vallimaensem, quæ est iuxta Pisas, à Prouinciali Priore transmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione promptus & sollicitus; manè quotidie Missam celebrabat. Cum verò nocte Dominicæ proximè sequentis; quo die pro hebdomadario erat summum sacrificium oblaturus; in lectulo parumpè obdormisset; spiritus quidam voce magna & multo ciuatu vocat eum, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, respice in me. Ille respiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoscere eum studens; sed non valens; ocyus percontatur, quisnam sit. Respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxiniensis; quem viuentem nouisti seruum tuum, cruciorque in hac flamma. Deus enim non despiciens contritionem meam; non poenis sempiternis, quas vt homo fragilis commerueram; sed locis Purgatorijs pro sua misericordia me addixit. Te igitur impensius oro; vt pro mortuis Missam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim, qui ad summum sacrificium solenniter faciendum hoc præsertim Dominico die; cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis dicere non possum. Tum ille: Veni, inquit, venerande pater; & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare; meque miserum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram Eremi partem; paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Et ecce videt promiscui

Cum iam autem vita eius & scientia probata esset & explorata satis; sacerdotio initiatur, & ad Eremum Vallimaensem, quæ est iuxta Pisas, à Prouinciali Priore transmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione promptus & sollicitus; manè quotidie Missam celebrabat. Cum verò nocte Dominicæ proximè sequentis; quo die pro hebdomadario erat summum sacrificium oblaturus; in lectulo parumpè obdormisset; spiritus quidam voce magna & multo ciuatu vocat eum, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, respice in me. Ille respiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoscere eum studens; sed non valens; ocyus percontatur, quisnam sit. Respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxiniensis; quem viuentem nouisti seruum tuum, cruciorque in hac flamma. Deus enim non despiciens contritionem meam; non poenis sempiternis, quas vt homo fragilis commerueram; sed locis Purgatorijs pro sua misericordia me addixit. Te igitur impensius oro; vt pro mortuis Missam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim, qui ad summum sacrificium solenniter faciendum hoc præsertim Dominico die; cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis dicere non possum. Tum ille: Veni, inquit, venerande pater; & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare; meque miserum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram Eremi partem; paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Et ecce videt promiscui

Cum iam autem vita eius & scientia probata esset & explorata satis; sacerdotio initiatur, & ad Eremum Vallimaensem, quæ est iuxta Pisas, à Prouinciali Priore transmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione promptus & sollicitus; manè quotidie Missam celebrabat. Cum verò nocte Dominicæ proximè sequentis; quo die pro hebdomadario erat summum sacrificium oblaturus; in lectulo parumpè obdormisset; spiritus quidam voce magna & multo ciuatu vocat eum, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, respice in me. Ille respiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoscere eum studens; sed non valens; ocyus percontatur, quisnam sit. Respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxiniensis; quem viuentem nouisti seruum tuum, cruciorque in hac flamma. Deus enim non despiciens contritionem meam; non poenis sempiternis, quas vt homo fragilis commerueram; sed locis Purgatorijs pro sua misericordia me addixit. Te igitur impensius oro; vt pro mortuis Missam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim, qui ad summum sacrificium solenniter faciendum hoc præsertim Dominico die; cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis dicere non possum. Tum ille: Veni, inquit, venerande pater; & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare; meque miserum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram Eremi partem; paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Et ecce videt promiscui

Cum iam autem vita eius & scientia probata esset & explorata satis; sacerdotio initiatur, & ad Eremum Vallimaensem, quæ est iuxta Pisas, à Prouinciali Priore transmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione promptus & sollicitus; manè quotidie Missam celebrabat. Cum verò nocte Dominicæ proximè sequentis; quo die pro hebdomadario erat summum sacrificium oblaturus; in lectulo parumpè obdormisset; spiritus quidam voce magna & multo ciuatu vocat eum, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, respice in me. Ille respiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoscere eum studens; sed non valens; ocyus percontatur, quisnam sit. Respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxiniensis; quem viuentem nouisti seruum tuum, cruciorque in hac flamma. Deus enim non despiciens contritionem meam; non poenis sempiternis, quas vt homo fragilis commerueram; sed locis Purgatorijs pro sua misericordia me addixit. Te igitur impensius oro; vt pro mortuis Missam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim, qui ad summum sacrificium solenniter faciendum hoc præsertim Dominico die; cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis dicere non possum. Tum ille: Veni, inquit, venerande pater; & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare; meque miserum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram Eremi partem; paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Et ecce videt promiscui

Cum iam autem vita eius & scientia probata esset & explorata satis; sacerdotio initiatur, & ad Eremum Vallimaensem, quæ est iuxta Pisas, à Prouinciali Priore transmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione promptus & sollicitus; manè quotidie Missam celebrabat. Cum verò nocte Dominicæ proximè sequentis; quo die pro hebdomadario erat summum sacrificium oblaturus; in lectulo parumpè obdormisset; spiritus quidam voce magna & multo ciuatu vocat eum, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, respice in me. Ille respiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoscere eum studens; sed non valens; ocyus percontatur, quisnam sit. Respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxiniensis; quem viuentem nouisti seruum tuum, cruciorque in hac flamma. Deus enim non despiciens contritionem meam; non poenis sempiternis, quas vt homo fragilis commerueram; sed locis Purgatorijs pro sua misericordia me addixit. Te igitur impensius oro; vt pro mortuis Missam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim, qui ad summum sacrificium solenniter faciendum hoc præsertim Dominico die; cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis dicere non possum. Tum ille: Veni, inquit, venerande pater; & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare; meque miserum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram Eremi partem; paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Et ecce videt promiscui

Cum iam autem vita eius & scientia probata esset & explorata satis; sacerdotio initiatur, & ad Eremum Vallimaensem, quæ est iuxta Pisas, à Prouinciali Priore transmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione promptus & sollicitus; manè quotidie Missam celebrabat. Cum verò nocte Dominicæ proximè sequentis; quo die pro hebdomadario erat summum sacrificium oblaturus; in lectulo parumpè obdormisset; spiritus quidam voce magna & multo ciuatu vocat eum, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, respice in me. Ille respiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoscere eum studens; sed non valens; ocyus percontatur, quisnam sit. Respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxiniensis; quem viuentem nouisti seruum tuum, cruciorque in hac flamma. Deus enim non despiciens contritionem meam; non poenis sempiternis, quas vt homo fragilis commerueram; sed locis Purgatorijs pro sua misericordia me addixit. Te igitur impensius oro; vt pro mortuis Missam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim, qui ad summum sacrificium solenniter faciendum hoc præsertim Dominico die; cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis dicere non possum. Tum ille: Veni, inquit, venerande pater; & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare; meque miserum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram Eremi partem; paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Et ecce videt promiscui

Cum iam autem vita eius & scientia probata esset & explorata satis; sacerdotio initiatur, & ad Eremum Vallimaensem, quæ est iuxta Pisas, à Prouinciali Priore transmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione promptus & sollicitus; manè quotidie Missam celebrabat. Cum verò nocte Dominicæ proximè sequentis; quo die pro hebdomadario erat summum sacrificium oblaturus; in lectulo parumpè obdormisset; spiritus quidam voce magna & multo ciuatu vocat eum, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, respice in me. Ille respiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoscere eum studens; sed non valens; ocyus percontatur, quisnam sit. Respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxiniensis; quem viuentem nouisti seruum tuum, cruciorque in hac flamma. Deus enim non despiciens contritionem meam; non poenis sempiternis, quas vt homo fragilis commerueram; sed locis Purgatorijs pro sua misericordia me addixit. Te igitur impensius oro; vt pro mortuis Missam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim, qui ad summum sacrificium solenniter faciendum hoc præsertim Dominico die; cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis dicere non possum. Tum ille: Veni, inquit, venerande pater; & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare; meque miserum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram Eremi partem; paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Et ecce videt promiscui

Cum iam autem vita eius & scientia probata esset & explorata satis; sacerdotio initiatur, & ad Eremum Vallimaensem, quæ est iuxta Pisas, à Prouinciali Priore transmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione promptus & sollicitus; manè quotidie Missam celebrabat. Cum verò nocte Dominicæ proximè sequentis; quo die pro hebdomadario erat summum sacrificium oblaturus; in lectulo parumpè obdormisset; spiritus quidam voce magna & multo ciuatu vocat eum, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, respice in me. Ille respiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoscere eum studens; sed non valens; ocyus percontatur, quisnam sit. Respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxiniensis; quem viuentem nouisti seruum tuum, cruciorque in hac flamma. Deus enim non despiciens contritionem meam; non poenis sempiternis, quas vt homo fragilis commerueram; sed locis Purgatorijs pro sua misericordia me addixit. Te igitur impensius oro; vt pro mortuis Missam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim, qui ad summum sacrificium solenniter faciendum hoc præsertim Dominico die; cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis dicere non possum. Tum ille: Veni, inquit, venerande pater; & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare; meque miserum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram Eremi partem; paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Et ecce videt promiscui

miscui sexus, diuersæ ætatis, & ordinis innumeram multitudinem; hunc in modum ^{Alia visio.} ipsum deprecantem: Miserere pater, miserere turbæ, tuum auxilium expectantis. Si enim pro nobis dignatus fueris Missas celebrare, maxima pars nostrum ex his tormentis atrocissimis eripietur. Euigilans autem vir sanctus, magna commiseratione permotus, cum multis lachrymis pro illis omnibus Saluatorem omnium deprecabatur. Manè verò coram Priore loci illius prostratus reuerenter, vt iactantiam vitaret, non rem totam, vt viderat, sed illorum importunas preces exposuit, orans, vt ipsius bona venia liceret ei tota illa hebdomada pro mortuis Missas celebrare. Viçtus Prior importunis eius precibus, alium loco eius substituit. Ità ille tota hebdomada & sacrificium obtulit pro defunctis, & die ac nocte pro multitudine, quam viderat, cum lachrymis instantissimè Dominum rogauit. Itaque ea hebdomada transacta, ^{Magna vis sacrificiorum & precum eius.} rursus illi apparet spiritus peregrini supradicti, & pro impetrata misericordia gratias agit, asserens bonam illius multitudinis partem, cum ipso diuina misericordia & ipsius sacrificijs precibusque ac lachrymis à pœnis acerbissimis liberatam, in celos feliciter euolasse. O virum eximium, cuius sanctæ vitæ primordia atque initia meritorum, in electorum Dei liberationem cesserunt.

At verò tam præclaræ sanctitatis inijs hostis antiquus inuidens, vt olim primum ^{Cap. 5.} hominem per Euam, ità sanctum virum per eius consobrinum euertere conatus est. Erat is consobrinus cuiusdam monasterij Præfectus siue Prior prope Firmanam urbem, quod monasterium, Sancta Maria Iacobi, appellatur. Cùm ergò videret ille Prior sancti Nicolai consobrini sui paupertatem, nuditatem, vitæ austeritatem, & egestatem, dolens eius vicem, ait ad eum: Cur tantam pateris miseriam? Consule ^{Consobrinus eius male ei cõsultit.} iuuentuti tuæ, & huius monasterij bonis mecum frueri. Cùm enim sanguine tibi coniunctus sim, non possum ferte iuuentutem tuam diutius tanta miseria affici. Intellexit vir sanctus sagittam diaboli, & in eius monasterij ecclesia ad deprecandum Dominum totum se contulit, sicutum aduersus satanæ iacula corripens. Porò caelestis agricolæ cui non placet, vt qui semel manum ad aratrum miserunt, ij respiciant retrò, ^{Luc. 9. Psal. 5.} illi flexis genibus & sursùm eleuatis manibus dicenti, Dirige Domine in conspectu tuo viam meam, mox præstò fuit. Vidit enim viginti iuuenes, ceu in duos distributos choros, vestibus albis, faciebus rutilantibus sibi assistere, atque vna voce ter clamare: Tollentini, Tollentini, Tollentini erit finis tuus. In ea vocatione, qua ^{Cælitus admonetur permanere in statu suo.} vocatus es, permanes, in ea nanque erit salus tua. Intelligens ille spiritu, non homines eos esse, sed caelestes spiritus, quemadmodum diù postea ipse fratribus humiliter indicauit, cognoscensque se illic, id est, Tollentini, moriturum, quantumlibet eum deinceps consobrinus blandimentis alliceret, à vitæ suæ asperitate reuocaret, laxioris instituti complexum suaderet, non passus est animū suum vllis eius vel blanditijs, vel tericulamentis commoueri: sed satisfacturus diuine visioni, illicò Tollentinum properauit.

Reuersus autem eò, mox in virum alium mirabiliter est immutatus. Triginta ^{Cap. 6.} enim annis illic degens, nunquam carnes, ova, pisces, nunquam pinguia vel lactaria, nunquam poma siue sanus siue ægrotus comedit. Cumque in morbum quandoque incidisset, & ob eius debilitatem fratres de vita illius dubitarent, medicos vocarunt, quos ille vitare volebat, spem suam in summo medico Christo Iesu reponens. Adueniunt medici, desperant vitam eius, hortantur vt carnibus vescatur. At ille consilio eorum prorsus non assentiens, eos à se dimittit. Prior autem siue Præfectus ^{Nota raram eius abstinentiam.} monasterij, cernens eius periculum, crebrò admonet eum, vt pareat medici consilio. Vir autem Dei respondet humiliter: Cur mihi, Pater, molestus esse pergis? Irane nescius es, corpus hoc misererrimū ad semel gustatam escæ suauitatem pro captanda delectatione importunè rursus anhelare? Parce ergò mihi. Præstat enim carni huic frenum inijcere, quàm ei laxare habenas, nè ruat in foueas peccatorum. Animaduertens Prior se beatum virum à sententia deducere non posse, Priorem generalem, qui tum illic aderat, accedit, exponit ei omnia: orat, vt sanctū virum præcepto adigat ad medicorum consilia sectanda. Prior generalis non dubitans imminere ei periculum, adit eum, multa illi exempla adhortationis causa proponit, tandè etiam præcipit, vt carnes edat, ad medicorum consilia sese accommodans. Tum vir sanctus non ausus venire contra obedientiam, & tamen carnes respuens, accersit Priorem, dicit se non posse non obedire Patri generali. Hoc est, inquit, quod promisi, hoc Saluatori meo, eius pijssimæ matri, & sancto Augustino me facturum recepi: hoc est, quod ad mor-

tem vsque præstare appeto. Parantur itaque carnes, Prior & custos ægrotorum offerunt eas beato viro edendas. Ille verò inter conscientiam & obedientiam votum ceu duo præla constitutus, diuersarum cogitationum prælijs exercetur. Tandem post multam deliberationem, parua carnis sumpta particula, semel tantum gustauit, & dixit: *Eccè feci, quod iussus sum. iam porrò gulæ iritamenta mihi apponere nolite.* Sic illo obtemperante prioris & cælestis medici consilio, Dominus Iesus Christus, tantam sui serui videns constantiã, solitis escis, nulla pinguedine perfusus, absque vllis pharmacis celeriter morbum eius curauit. Nanque præter eam, quam diximus, abstinentiam, nisi morbus grauis obstaret, secunda, quarta, & sexta feria, & in honorem beatissimæ Virginis etiã sabbato, semel tantum reficiebatur, solo pane & aqua contentus. Sed quid me de eius ieiunijs attinet dicere, quando etiam septimo ætatis suæ anno, tribus cuiusque hebdomadæ diebus noluit cibum sumere, sanctum Nicolaum pontificem imitatus, qui quarta & sexta feria materna vbera recufabat?

Cap. 7. Nec verò ieiunio duntaxat & inedia, sed etiam verberibus & cruciamentis corpus suum redegit in seruitutem. Tunicas habebat asperas & consutas, & corporisque delicias vitans, ferrea catenula carnem castigauit. In precibus verò vsque ad eò assiduus fuit, vt à Completorio ad gallicinium, & post nocturnam psalmodiam vsque mane: à Missa, nisi esset confessionibus audiendis occupatus, vsque ad Tertiam, à Nona, nisi obedientia aliò vocaret, vsque in vesperam, ijs perpetuò vacaret; præter illas orationes, quas Canonicas vocant, in quibus semper primus inueniebatur. Orabat autem, non solum in eo oratorij loco apud altare, vbi nunc humatus est: sed etiam in cellula sua, in qua duo erant saxa in quorum altero curuabat genua, ad alterum extendebat brachia, nimio precandi labore delassata; quæ si lassæ non essent, saxi frigidi contactu affligebantur. Eius verò religiosi precibus Tartareus dæmon inuidens, non solum malignis suggestionibus & tentationibus, sed duris etiam verberibus & horribilibus formis, quibus ei apparebat, eum infestabat. Cum enim aliquando in oratorio ante id, quod diximus, altare feruenter precaretur, lampadem accensam teter spiritus non solum extinxit, sed etiam humi depressam confregit: stansque super oratorij tectum, diuersarum belluarum fingebat voces, imbricesque omnes soluens, tectum euertere videbatur. Sed vir sanctus ludibria eius intelligens, maiori animi contentione in preces incumberebat. Tum improbus ille cum furca & magno terrore ad orantem accedens, ad eum cecidit, vt per multos dies vulnere vestigia toto eius corpore cernerentur.

Cap. 8. Consuente illo aliquando tunicam, malignus hostis partem quandam clam abstulit, & quam cum vir sanctus vellet suo loco asserere, & non inueniret; diu frustra querens, tandem ait: *Ecquis, bone Iesu, ita mihi illudere potuit? Planè fecit hoc ille, qui nec nominari dignus est.* Mox ad hæc sancti viri dicta satan respondit: *Verum dicis, domine, sed ego rursus illudam: at tamen quando sic te non possum superare, aliter tecum agam.* Vir sanctus ait: *Quisnam es tu?* Ille respondit: *Ego sum belial, datus tibi in stimulum carnis tuæ.* Vir beatus dixit: *Dominus mihi adiutor, & non timebo, quid faciat mihi homo.* Cumque nollet nocturnas preces suas omittere, clauso ostio oratorij, (Nam prauenerat fratrum vigiliis) cogitauit ingredi in refectorium, vbi erat Crucifixi picta imago. Et ecce in ipso ostij limine ab illo belial tam est atrociter effusus, & in terram prostratus, vt vix spiritus in ipso remaneret. At tamen confirmat sese, & in nomine Crucifixi surgens, vult cœptum iter proseguere. Sed rursus verberatur & prosternitur. Cogitur tandem inde recedere, & inter eundem, ad quandam angulum dire alliditur. Deo autem sic volente, auditur strepitus dæmonum, cum viro sancto confligentium, excitatiq; fratres accurrunt: elisum erigunt, & cum pedibus consistere non posset, ad pauperculum cubile deportant. Vbi confortatus à Christo, protinus surgit, & baculo se sustentans, solitas absoluit preces, & Christo Saluatori gratias & laudes agit.

Cap. 9. Quemadmodum autem Deo per preces placere studuit, ita proximo gratificari operibus charitatis. Visitabat ægrotos, quibus ad eò condolebat, vt quicquid habere posset earum rerum, quæ delectant, id eis largiretur, immò tanta erga eos animi beneuolentia afficiebatur, quòd cum sine seipione ingredi non posset propter verbera dæmonum, non tamen committere voluit, quin illos visitaret, & diuinis confirmaret eloquijs, quæ ceu electas quasdam sagittas in suo pectore circumferebat. Hospites fratres libenter excipiebat tanquam Angelos Dei, & mœstos exhilarabat, afflictos

Vix tandem coactus, gustat modicè carnes.

Christus eum sanat carnes respuentem.

Cap. 7. Corpus verberatur.

Precum eius assiduitas.

Impedire eum conatur inuidus satan.

Cap. 8.

Psal. 117.

Atrociter eum elidit improbus dæmon.

Cap. 9. Officia charitatis erga proximos.

Etos consolabatur, dissidentes conciliabat, laborantes refocillabat, pauperes fouebat, captiuos egregiè opitulabatur. Verba eius, quandoquidem à cordis charitate proficiscebantur, nihil ociosum, nihil superfluum, nihil ambitiosum respiebant; sed omnia edificante pietate & honestate redundabant. Et quia tanta sanctitas latere non potuit rationi consentaneum fuit, vt sanctissimi viri merita præclara aliquo singulari præfatio declararentur. Ille igitur, qui olim Ioseph patriarcha in somnis sollem & lunam & stellas vndecim ipsum adorantes ostenderat, etiam huic inclýto viro luculentum ostendit sidus; miraculorum & admirandæ sanctitatis eius documentum. Nam nocte quadã post longas preces in cella sua non nihil obdormienti in somnis apparuit sidus radiantissimum, idemque maximû, quod recta lineâ mouebatur, situ verò non longè à terra aberat. Videbatur autem ei ex Castro sancti Angeli, vnde ipse originem traxerat, proficisci, & rectà tendere Tollentinum ad altare, quod est à tergo Choræ; (quod tum quidem vergebat ad monasterium, vbi ipse crebrò solebat manè sacrificare, & interdù non rarò precibus immorari); atque illic consistere & permanere: Ad eius autem rei spectaculum diuersarum & linguarum & regionum homines confluere. Hoc signo sanè stupendo non ea duntaxat, sed multis etiam alijs noctibus certior factus, magno stupore affectus est: cumque tantæ rei exitum auidius nôsse percuperet, cuidam fratri bonæ existimationis & non contemnendæ eruditionis, familiari colloquio eam visionem explicauit. Ille verò sermone prophético respondit, sidus illud eius sanctitatem significare, nec se ambigere, quin vbi illud gradum fixisset, illic corpus eius humatum iri. Ob multa autem miracula ibidem perpetranda aduenturos populos ex omnibus locis, qui tamen ipsum non nouerint, & sanitatis impetrandæ causa ipsius tumulum admodum reuerenter adoraturos. His auditis, vir beatus præ humilitate, quæ semper ei inerat, ita respondit: Faciat isthæc de me opinio, chare frater, ego enim semper inutilis seruus sum Iesu Christi. Ipse verò Deus mihi reuelat huius visionis significationem, quam tu non es assecutus. Indè paucis exactis diebus, more solito ingrediente illo die in oratorium, stella quadam directo motu antecedebat eum vsque ad altare supra dictum. Cumque id quotidie fieret, spiritu intelligens stellam hanc illius, quam in somnis viderat, quandam esse effigiem vel representationem: experiri voluit, numquæ frater memoratus dixerat, à vero minimè discreparent. Alio itaque die rursus intrans in oratorium, stella, vt prius, illum antecedebat: & cum reuerentiam coram altari exhibuisset, & non nihil precatus esset, per oratorium gradiebatur, sed tum stellam minimè videbat. Ad altare autem reuertens, mox eam illic cernebat apparentem. Multis igitur annis ante obitum suum certa eius rei veritate sæpius compertaycùm iam ægotaret, & mortem impendère sentiret, fratribus amanter precepit, vt eo in loco ipsum sepelirent, nec vilo vnquam tempore indè remouerent. Et multis sanè annis continuus, ipso die obitus eius, quo homines innumerè diuersis locis ad reuerendum corpus eius obtinendæ sanitatis causa confluebant, non autem vel antè, vel postea, stella illa visebatur, vt liquidò daretur intelligi; beatum Nicolaum non modò in terris clarè miraculis, sed etiam in calis gloria frui sempiterna.

Verba eius.

Gen. 37.

Visio beati viri.

Sidus ab ipso viro quid præfigurât.

Adoratos, pro, veneraturos. Vide sancti viri humilitatem.

Stella obitus die ad eius tumulum quotannis videtur.

Cap. 10.

Luxit autem beatus vir in hac vita non solum egregio sanctitatis splendore, sed etiam miraculorum illustribus signis. Bernardus quidã Tollentinus in quoddam oppidum transmarinum profectus, uxorem suam Margaretam reliquit grauidam, quæ ante eius reditum puerulum peperit incolumem & elegantem. Sed postea idem ipse infans correptus morbo, excedit è vitay& ingenti matris dolore sepelitur. Ex eo dolore id incommodi contraxit mater, vt postea non nisi abortiuos foetus ederet. Eo vitio annos duodecim laborauit, cum interim sæpè esset grauida: Secum autem cogitans frustra se proles concipere, quas semper informes pareret, multum doluit. Id vbi cognouit vir sanctus, illius calamitatem miserans, multis diebus pro ea Dominum deprecatus est: ac deindè tanquam certus de futuris eius prolibus, ait ad illam: Confido in Domino, te posthæc nihil eiusmodi passuram: Propediem enim nascetur tibi filia, habens animam à Christo Domino creatam, & ego eiusdem Domini benignitati confidens, audeo tibi affirmare, te deinceps nunquam vel filium vel filiam animæ expertem parituram. Ex ijs beati viri verbis mulier consolatione accepta, expectat eius promissum.

Propheticè prædicat foemina felices partus.

Adueniente itaque partûs tempore, filiam parit viuam & incolumem; atque ita

deinceps semper vitales foetus enixa est, quem admodum vir sanctus praedixerat. Sentiens autem foemina virtute precum eius id impetratum esse bonorum omnium largitori Deo, & eius seruo Nicolao gratias egit pro viribus. Multa eius alia sunt miracula. Foeminam quandam, fluxum sanguinis patientem annis quinque, signo Crucis sanauit. Paruulum cuiusdam mulieris filium in ignem lapsum, & ab adustione luminibus orbatum, itidem signo Crucis sanum restituit. Veridiana mulier aded laborabat ex oculis, vt nihil videre posset. Adhibebantur medicorum fomenta varia, sed inde intantum excreuit dolor, vt & mente & mouendi facultate destitueretur. Super eius caput vir beatus Dominicam orationem dixit, & Cruce eam consignauit, moxque sanata est. Quidam nostri instituti frater Iohannes de Monticulo, casu quodam ruptus, interdum viscerum siue interancorum descensum patiebatur. Accersiuit ille virum sanctum, indicauitque ei, quid sibi accidisset. Edito signo Crucis, vir beatus tangit rupturam locum, & confestim interanea in suum se recipiunt locum, & frater se sentit curatum. Multa eius alia miracula, prolixitatis vitandae causa, praeterimus.

Cap. 11.

Audit multo tempore Angelorum melodias.

Signo Crucis sanat duas foeminas.

Non solum autem pro laboris eius praemio quodam id ei praestitit praepotens Deus adhuc in corpore degentis, sed etiam ob maiorem futuram gloriae concipiendam spem, eam illi voluit reuelare. Namque ante suum obitum mensibus sex qualibet nocte ante preces nocturnas, auribus suis cantiones audiuit Angelicas longe suauissimas, adeoque delectabiles, vt diceret: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Ex eo autem tempore vitae suae terminum aduentare cognoscens, praedixit suum esse vita decessum. Cumque a memorata demonis flagellatione semper claudus & debilis fuisset, etiam nunc maiori se sensit infirmitate grauatum: & sicut antea scipione, ita nunc ipse loci adminiculis se sustentare cogebatur. Eo autem sic ex morbo decumbente, multi ad eum inuisendum aduertebant. Inter quos etiam Blunda mulier venit, quae annis quindecim grauissimo capitis dolore vexata, saepe nec operari, nec audire vel videre potuit. Rogauit autem illum, vt manu sua caput ipsius attingere dignaretur. Tetigit ille, & Cruce consignauit, atque repente dolor omnis cessauit. Alia quaedam foemina ob mortem fratris sui Thomae, nostri instituti monachy, aded se lachrymis confecerat, vt licet oculos haberet, tamen sanguine concurrente, videre non posset; cumque medici operam negligeret, quaedam vitia in utroque oculo nata sunt. Venit igitur ad beatum Nicolaum, alij eam ducentibus, isque pietate commotus, misertus cecitatis eius, etiam propter fratris Thomae mortem, signo Crucis edito, tetigit eam, dicens: Dominus & Deus meus Iesus Christus misereatur tristitia tuae, & tibi restituat sanitatem. His verbis mulier recreatae cella eius recessit, & in ecclesiam intrans, noua quadam luce videre sibi visa est illustrari oculos suos: Itaque sine duce domum reuersa est, laudans Deum & beatum Nicolaum.

Cap. 12.

Sub morte peccati venia a fratribus, licet nihil sibi conscius.

Psal. 117.

Cap. 13.

Vide quid iam mortuus tribuat S. Cruci.

Et quia bonarum mentium est, ibi culpam agnoscere, vbi culpa non est, morte appropinquante, accitos ad se fratres ita allocutus est: Etsi nihil mihi conscius sum, non tamen in hoc iustificatus sum. Itaque si cuiquam ex vobis iniuriam irrogauit, parcite, quae so, erratis meis, vt & vobis a Domino remittantur peccata vestra. Te vero, pater Prior, obnixè rogo, vt quamprimum legas mihi absolutionem omnium peccatorum meorum, & matris Ecclesiae sacramenta mihi ministres, maxime autem corpus Saluatoris, vt tanto viatico munitus, non deficiam in via, ad patriam caelestem profecturus, & si ob demerita mea improbus belial hostis meus mihi occurrerit, possim fidenter dicere: Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos. Porro circumstantibus hinc inde fratribus, & vna cum illo orantibus, solenni absolutione percepta, cum profusissimis lachrymis corpus Dominicum sumpsit, ita dicens: Benedictus, qui venit in nomine Domini.

Post haec ait ad Priorem siue monasterij Praefectum, & Crucem argenteam, quam huius castri homines pij, me deprecante, suis pecunijs conficiendam curarunt, cui, me vidente, vera particula sanctissimae Crucis Christi imposta est, quae so, vt ante mortem hisce meis oculis inspicendam offeratis, vt eius virtute, ceu baculo altissimae potestatis fultus, Iordanem huius mundi liberè transmittere, & ad paradisi gaudia facile peruenire queam. Eius petitioni Prior annuens, sanctam Crucem reuerenter apportari iubet. Quam vt vidit vir sanctus, vt potuit, in lectulo in genua incumbens, & flens largiter, dixit: Salue Crux preciosa, quae digna fuisti portare mundi precium, quod in te quieuit, & sedit, & passionis actu roseum sanguinem

nem sudavit; latroni misericordiam imploranti pepercit suam matrem virginem virgini discipulo commendavit; Deumque pro se crucifigentibus rogavit. Ille me per te defendat in hac hora ab hoste maligno. Exosculata deinde Cruce sanctissima, sese ut prius reposuit, & ministrum suum vocans; Vide, inquit, ne cesses pronunciare in aures meas: Dirupisti Domine vincula mea & tibi sacrificabo hostiam laudis: ut si debilitatis viribus proprio ore quicquam enunciare non queam, mente saltem possim loqui cum Deo meo. Videntes interim fratres eum tardius mori modò accedebat, modò recedebant ab eo. Illis verò recedentibus, vox exultantis audiebatur. Nec mirum sanè, vocem illius, qui per speculum Dominum videns, laudare eum consueverat, nunc maiori iucunditate eius laudes promere, quando ille per speciem eum videt. Cùm enim quærent ex eo, quid gaudij ex visione cepisset, attonitus respondit: Dominus meus Iesus Christus, suæ matri & nostro patri Augustino innitens, dicit mihi: Eugè serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui. Indè verò colligentes fratres iam ad extrema perductum, & mortem imminere, solitis precibus Deum & sanctos eius inuocant. Ille verò dicens: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum: iunctis sursum manibus, & oculis ad Crucem ipsi propositam sublatis, iucundo & hilari vultu animam efflauit, anno salutis millesimo tricentesimo sexto, quarto Idus Septembris.

Mortuus videt Christum.
Matth. 25.

Migratio cælum.

Dominus autem sicut in eius in hunc mundum ingressu, ac deinceps in vitæ progressu & exitu, ita multo etiam magis post decessum eius, illum mirificare dignatus est. Multa enim admiranda per eum signa effecit, quorum tanta est copia, ut referri omnia vix possint, opusque sit calamo scribæ illius velociter scribentis, qui virtutis suæ digito in monte tabulas lapideas exaravit. Nec est, quòd quisquam proacaciter asseueret ea esse impossibilia, quæ Dominus pro sua benignitate facere voluit. Ut minimum, certè annis viginti, perpetuis diebus innumera miraculorum genera in fidelibus suis effecit is, qui facit mirabilia magna solus.

Cap. 14.
Nisi acula post obitum eius.
Psal. 44.
Exod. 31.

Martyrium SS. Proti & Hyacinthi, quærat Lector die 25. Decembris, in S. Eugeniæ virginis & martyris historia.

VITA SANCTÆ THEODORÆ ALEXANDRI- NAE, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE.

Est autem hæc Theodora diuersa ab illa, cuius fit mentio 28. Aprilis.

ZENO quidem Romanum iam tenebat imperium, Gregorius autem Præfectorum gerebat magistratū in Alexandria Aegypti ciuitate. Alexandria autē nullo ex omnibus alijs tantum gloriabatur, quātum Theodora, ut quæ esset eius mater, & quæ eam pepererat patria, & famū edidisset tam pulchrum, & omnibus adeò scātētem gratijs. In ea enim suam mundanam habebat conuersationem ista verè veneranda, & ornata moribus, cum viro coniūcta legitimo matrimonio, ei quidem eum, qui maritis debetur, honorem tribuens: maximè autem ab eo dilecta, quòd esset castissima omnium, quæ erant in ciuitate, beneuoleque & fideliter in eum esset affecta, & purum ei seruaret amorē, & nullis turpibus immixtū desiderijs. Quoniam verò ij, quibus placet viuere citra reprehensionem, fieri non potest, ut non oppugnentur maligni insidijs, grauis quoque in eam ab ipso excitatur tentatio. Ille enim tunc videns huius mariti moderationem, & huius sanctæ inuidens honestati, adhibuit omne studium & diligentiam, ut hanc rescinderet coniunctionem.

11. Septembris.
Cap. 1.

Castitas eximia S. Theodoræ.

Quendam itaque iuuenem, pecunijs & opibus onustum, quibus rerum copia supereditabat materiam ad stimulum amoris, incitauit ad eam amandam propter florentem eius speciem. Illa autem non nutum, non gestum, nec quicquā tale omninò sustinente, nullus non lapis ab eo mouebatur, ut ad effectum omninò deduceret id, quod desiderabatur: adeò ut eius familiares & vicinas, ad hoc ei inservientes, assidue transmitteret, quicquid erat desiderabile & blandiens cupiditati, se daturum pollicens.

Cap. 2.
Vide in fidi. asatan. 2.